

0-meting

kwiteit en kwantiteit  
kindercentra Curaçao

november 2006

# 0-meting kwaliteit en kwantiteit kindercentra Curaçao

Servisio di Asuntu di Enseñansa / Servisio di Kultura i Edukashon: **opdrachtgever**  
drs. Elly Hellings: **onderzoeker**  
USONA / BZK: **financier**

# Inhoudsopgave

<b>1. Overzicht figuren en tabellen</b>	5
<b>2. Inleiding</b>	7
<b>3. Achtergrond</b>	8
3.1 Inleiding	8
3.2 Inventarisatierapport maart 2006	8
<b>4. Onderzoeksvraag</b>	10
4.1 Inleiding	10
4.2 Onderzoeksopdracht	10
<b>5. Onderzoeksmethodiek</b>	11
5.1 Inleiding	11
5.2 Selectie kindercentra	11
5.3 Opstellen vragenlijst	12
5.4 Afname vragenlijst	13
5.5 Analyse verzamelde data	14
<b>6. Onderzoeksresultaten</b>	15
6.1 Inleiding	15
6.2 Basisgegevens kindercentra	15
6.2.1 Rechtspersoonlijkheid	15
6.2.2 Bestaansperiode	16
6.2.3 Voertaal	16
6.2.4 Kantoorfaciliteiten	17
6.3 Kinderen	17
6.3.1 Capaciteit en aantal kinderen	17
6.3.2 Verdeling crèchebezoek jongens en meisjes	18
6.3.3 Verdeling crèchebezoek naar leeftijd	18
6.3.4 Verdeling crèchebezoek over dagdelen	19
6.3.5 Naschoolse opvang	20
6.3.6 Leidster-kind-ratio	20
6.3.7 Registratie gegevens kinderen	20

6.4	Personeel	21
6.4.1	Directie	22
6.4.2	Vast personeel	23
6.4.3	Invalkrachten	24
6.4.4	Stagiaires	24
6.4.5	Vrijwilligers	25
6.4.6	Deskundigheidsbevordering	25
6.4.7	Personeelsaangelegenheden	26
6.5	Veiligheid accommodatie	26
6.5.1	Veiligheid in en om het kindercentrum	26
6.5.2	EHBO en brandblusapparaat	27
6.5.3	Omgaan met calamiteiten	27
6.6	Dienstverlening	28
6.6.1	Soort oudercontact	28
6.6.2	Medezeggenschap	29
6.7	Voeding	29
6.8	Pedagogisch beleid	31
6.8.1	Soort activiteiten	31
6.8.2	Soort speelgoed	33
6.9	Financiën	35
6.9.1	Financieringsbronnen	36
6.9.2	Kostprijs kindercentra	38
6.10	Ondersteuningsbehoefte	40
7.	Samenvatting en conclusies	42
Bijlage 1:	Overzichtslijst geregistreerde kindercentra d.d. augustus 2006	45
Bijlage 2:	Vragenlijst Kindercentra Curaçao	47

# 1. Overzicht tabellen

## Onderzoeksmethodiek

tabel 1:	overzicht steekproeven	11
----------	------------------------	----

## Onderzoeksresultaten: basisgegevens kindercentra

tabel 2:	overzicht rechtspersoonlijkheid kindercentra	14
tabel 3:	overzicht bestaansperiode kindercentra	15
tabel 4:	overzicht voertaal in kindercentra	15
tabel 5:	overzicht beschikbaarheid computer, printer en internet	16

## Onderzoeksresultaten: kinderen

tabel 6:	overzicht maximale bezetting + aantal kinderen in kindercentra	16
tabel 7:	crèchebezoek verdeeld naar jongens en meisjes	17
tabel 8:	crèchebezoek opgesplitst naar leeftijd	17
tabel 9:	crèchebezoek naar dagdelen	18
tabel 10:	crèchebezoek naar dagdelen, opgesplitst naar leeftijd	18
tabel 11:	overzicht aantal kinderen naschoolse opvang	19
tabel 12:	gemiddelde leidster-kind-ratio	19
tabel 13:	kwantiteit observaties	20

## Onderzoeksresultaten: personeel

tabel 14:	personeelsoverzicht kindercentra	20
tabel 15:	personeelssamenstelling	21
tabel 16:	opleidingsniveau directrices	21
tabel 17:	overzicht aantal jaren werkervaring directrices	22
tabel 18:	overzicht deskundigheidsbevordering directrices	22
tabel 19:	overzicht aantal vaste leidsters per kindercentrum	22
tabel 20:	overzicht deskundigheidsbevordering vaste leidsters	23
tabel 21:	overzicht aantal invalskrachten per kindercentrum	23
tabel 22:	overzicht aantal stagiaires per kindercentrum	24
tabel 23:	overzicht behoefte deskundigheidsbevordering	24
tabel 24:	intensiteit teamoverleg	25

## Onderzoeksresultaten: dienstverlening

tabel 25:	contact met ouders / verzorgers	27
tabel 26:	inhoud contact met ouders / verzorgers	28

## Onderzoeksresultaten: voeding

tabel 27:	soort voeding	28
tabel 28:	samensteller menu	29
tabel 29:	bereider menu	29

## Onderzoeksresultaten: pedagogisch beleid

tabel 30:	pedagogische aanpak	30
tabel 31:	samensteller(s) activiteitenprogramma	31
tabel 32:	soort activiteiten	32
tabel 33:	activiteiten / vaardigheden voor 3-jarigen	33
tabel 34:	beschikbaar speelgoed 0 – 1½ jarigen	33
tabel 35:	beschikbaar speelgoed 1½ - 3 jarigen	34
tabel 36:	beschikbaar speelgoed 3 – 4 jarigen	34
tabel 37:	beschikbaar buitenspeelgoed	35
tabel 38:	kwaliteit speelgoed	35

### Onderzoeksresultaten: financiën

tabel 39:	overzicht geschatte jaarinkomsten kindercentra	36
tabel 40:	overzicht financieringsbronnen exploitatiebudget kindercentra	36
tabel 41:	overzicht verdeling inkomsten overheidssubsidie	37
tabel 42:	overzicht verdeling inkomsten projectsubsidie	37
tabel 43:	overzicht verdeling inkomsten fundraising	38
tabel 44:	overzicht verdeling inkomsten ouderbijdrage	38
tabel 45:	overzicht kostprijs hele dagopvang met eten	39
tabel 46:	overzicht kostprijs halve dagopvang met eten	39
tabel 47:	overzicht kostprijs halve dagopvang zonder eten	40

### Onderzoeksresultaten: ondersteuningsbehoefte

tabel 48:	ondersteuningsbehoefte kindercentra	41
-----------	-------------------------------------	----

## 2. Inleiding

Op Curaçao wordt de laatste jaren bewuster aandacht besteed aan het leggen van een goede basis in de ontwikkeling van kinderen. Het Funderend Onderwijs is ingevoerd en steeds meer wordt de voorschoolse educatie, tegenwoordig Vroegkinderlijke Zorg en Ontwikkeling genoemd (VKZO), hieraan gerelateerd.

Om de juiste keuzes te kunnen maken en activiteiten op het gebied van VKZO zo goed mogelijk op het Funderend Onderwijs te laten aansluiten is een goed beeld van de huidige situatie noodzakelijk.

Binnen de overheid zijn twee diensten hiervoor verantwoordelijk, de Dienst Cultuur en Educatie als functionele dienst voor het onderdeel VKZO en de Dienst Onderwijszaken als functionele dienst voor ontwikkelingen binnen het Funderend Onderwijs.

Vanuit beide diensten gezamenlijk is het initiatief genomen tot het uitvoeren van enkele inventarisatie onderzoeken.

Voor u ligt het verslag van de in de periode september t/m november 2006 uitgevoerde enquête onder 59 kindercentra op Curaçao. In dit rapport wordt de achtergrond van het onderzoek nader toegelicht (hoofdstuk 3 en 4), de onderzoeksmethodiek wordt uitgelegd (hoofdstuk 5) en alle onderzoeksresultaten worden overzichtelijk weergegeven (overzicht tabellen in hoofdstuk 1 en omschrijving resultaten in hoofdstuk 6). Tot slot worden enkele conclusies getrokken. De gebruikte vragenlijst en een overzicht van alle op dit moment bij de overheid bekende kindercentra zijn aan het rapport toegevoegd als bijlage.

## 3. Achtergrond

### 3.1 Inleiding

In 2002 is op de Nederlandse Antillen het Funderend Onderwijs ingevoerd. Het Funderend Onderwijs biedt toegang tot kwalitatief goed onderwijs zodat iedere Antilliaanse burger gelijke mogelijkheden heeft zich volledig te ontwikkelen. Binnen deze belangrijke onderwijsvernieuwing wordt ook de voorschoolse educatie meegenomen. Vanuit de beleidsvisie dat participatie aan voorschoolse educatie de slaagkans van kinderen in het funderend onderwijs vergroot, worden er uit het onderwijsvernieuwingsbudget gedurende een periode van enkele jaren extra investeringen gedaan om de kwaliteit van de voorschoolse educatie te verbeteren en om meer kinderen uit achterstandssituaties in de kindercentra te krijgen.

Zo worden er bijvoorbeeld diverse trainingen en workshops georganiseerd om de deskundigheid van het personeel werkzaam binnen de kinderopvang te verbeteren, wordt er nieuw educatief materiaal aangeschaft en wordt er door het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW) een raamcurriculum ontwikkeld waarin pedagogische activiteiten voor kinderen beschreven worden en aangegeven wordt aan welke kwaliteitseisen kindercentra moeten voldoen. Om dit raamcurriculum zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de specifieke omstandigheden binnen de Antilliaanse samenleving zijn er op alle eilanden inventarisatieonderzoeken verricht. Hoewel deze inventarisaties per eiland behoorlijk verschillen, is in elk rapport in meer of mindere mate aandacht besteed aan minimum kwaliteitseisen zoals vastgelegd in eilandelijke verordeningen, waaronder huisvesting, veiligheid, voeding, aantal kinderen, aantal leidsters, opleidingsachtergrond leidsters, gebruikt materiaal en aanwezig speelgoed, etc..

Voor de Curaçaose situatie geldt dat in maart 2006 een inventarisatierapport is afgerond: "Kwantiteit, kwaliteit en gebruik van crèches en speelscholen op Curaçao".

### 3.2 Inventarisatierapport maart 2006

In het inventarisatierapport "Kwantiteit, kwaliteit en gebruik van crèches en speelscholen op Curaçao" wordt een beeld geschetst van de huidige situatie binnen de Vroegkinderlijke Zorg en Ontwikkeling (VKZO), op basis van de op dat moment beschikbare gegevens van het Centraal Bureau voor Statistiek en de door de Dienst Cultuur en Educatie verzamelde onderzoeksgegevens uit de QuickScan Kindercentra 2003.

In het rapport komt naar voren dat er door betrokkenen geen eenduidige definitie voor kindercentra wordt gehanteerd. Wat de één een crèche noemt, is volgens de overheidsdefinitie een speelschool, andersom komt ook voor. Veel kindercentra voldoen



niet aan de minimum kwaliteitseisen, zoals officieel in de verordening is vastgesteld, maar de overheid oefent geen controle op de handhaving van de minimumeisen. Er blijken op Curaçao voldoende plaatsingsmogelijkheden in de kindercentra te zijn, maar er is wel een groot tekort aan gesubsidieerde kinderopvangplaatsen. Momenteel worden 9 van de in totaal ongeveer 125 kindercentra door de overheid gesubsidieerd. Behalve dat dit een zeer beperkt aantal is, is de inkomensachtergrond van ouders meestal niet bekend, waardoor het de vraag is of de subsidie terecht komt bij die ouders / kinderen die het het hardst nodig hebben. Verder is uit de analyse naar voren gekomen dat in sommige zones de participatiegraad aan kindercentra behoorlijk achterblijft ten opzichte van het eilandelijk gemiddelde. Er lijkt sprake te zijn van een goede geografische spreiding over het eiland, alhoewel met name Banda Bou achterblijft. Daar zijn relatief weinig opvangvoorzieningen voor handen. Tot slot is er gekeken naar de relatie tussen crèche-participatie en het aanwezig zijn van bepaalde risicofactoren zoals tienerzwangerschap, laag inkomen, slechte huisvesting en school-dropoutpercentage.

Als de verschillende eilandelijke inventarisaties naast elkaar gelegd worden, valt vooral op dat er een behoorlijk groot verschil is in de manier waarop en het soort gegevens dat verzameld is. Curaçao heeft als enige duidelijke vergelijkingen getroffen tussen bevolkingsgegevens en crèchegegevens. Echter vergeleken met de andere eilanden blijven de Curaçaose crèchegegevens achter als het gaat om concrete informatie over manier van werken binnen de crèche, personeelsbestand, dienstverlening en gegevens over de kinderen.

Geïnspireerd door de andere eilanden en om beter resultaten te kunnen meten, is er door de verantwoordelijke overheidsdiensten van het Eilandgebied Curaçao de behoefte uitgesproken om diepgaander onderzoek te doen.

## 4. Onderzoeksvraag

### 4.1 Inleiding

In juni 2006 is door de verantwoordelijke overheidsdiensten SAE en DCE, vooral geïnspireerd door het inventarisatierapport van Bonaire, de behoefte uitgesproken te komen tot een herziening van het inventarisatierapport dat is afgerond in maart 2006.

### 4.2 Onderzoekopdracht

De onderzoekopdracht is door SAE op 8 juni 2006 als volgt geformuleerd:

“Nadat SAE het inventarisatierapport van o.a. Bonaire heeft gelezen, wil SAE hierbij een voorstel doen om het inventarisatierapport (van maart 2006) aan te passen en meer gegevens eraan toe te voegen. Het doel is inzicht te krijgen in de huidige situatie van crèches en speelscholen op Curaçao en deze te toetsen aan de Eilandelijke Verordening Kinderopvang Curaçao. Het onderzoeksrapport dient een basis te vormen voor de invoering van de minimum kwaliteitseisen kinderopvang”.

In een mondelinge toelichting op 28 juni 2006 zijn er door SAE enkele aspecten nader gespecificeerd. Het is de bedoeling dat er een 0-meting onder de kindercentra wordt verricht, die over enkele jaren na afronding van het onderwijsvernieuingsprogramma kan worden herhaald, zodat conclusies kunnen worden getrokken over de effecten en resultaten van dit investeringsprogramma. Daarnaast is aangegeven dat het onderdeel speelgoed niet diepgaand in het onderzoek hoeft worden meegenomen aangezien SIFMA over de situatie ten aanzien van educatief materiaal een apart onderzoek zal uitvoeren. De aspecten die in ieder geval wel in het aanvullende inventarisatie onderzoek dienen te worden meegenomen zijn:

- gegevens kinderen;
- gegevens personeel;
- accommodatie en inventaris;
- aanwezigheid speelgoed- en ontwikkelingsmateriaal (in beperkte zin);
- pedagogisch beleid;
- financiering.

## 5. Onderzoeksmethodiek

### 5.1 Inleiding

In dit vervolgonderzoek naar de situaties van kindercentra op Curaçao vormen betrouwbaarheid en validiteit van de te verzamelen gegevens een belangrijke factor. Daarom is als onderzoeksmethodiek gekozen voor het bezoeken van kindercentra en het persoonlijk afnemen van interviews. Hoewel schriftelijke vragenlijsten als voordeel hebben dat er binnen een kort tijdsbestek een grotere onderzoeksgroep bereikt kan worden, is het risico op non-respons en sociaal wenselijke antwoorden groter en kunnen vragen gemakkelijker ongemerkt op verschillende manieren geïnterpreteerd worden waardoor antwoorden in zoverre afwijken dat ze niet meer op een valide manier te vergelijken zijn. Bij mondeling af te nemen interviews is de non-respons meestal veel kleiner. Door te kiezen voor een sterk gestructureerde vragenlijst, met vooral gesloten vragen, is eenduidige afname mogelijk, waarmee een betrouwbaarder resultaat gerealiseerd kan worden.

### 5.2 Selectie kindercentra

De gelimiteerde uitvoeringstijd van het onderzoek en het grote aantal kindercentra op Curaçao maken het niet mogelijk alle crèches en speelscholen in het onderzoek op te nemen. Dat betekent dat er een steekproef uit de totale populatie is getrokken. Volgens de wet op de grote getallen<sup>1</sup> kan er met een vertegenwoordiging van minstens 50 kindercentra in de steekproef vanuit gegaan worden dat er geen al te grote afwijkingen ten opzichte van de totale populatie zullen worden aangetroffen en generaliserende uitspraken mogelijk zijn.

Rekening houdend met een maximale non-respons van ongeveer 15%, oftewel kindercentra die bijvoorbeeld niet aan het onderzoek willen mee werken of op het moment van onderzoek niet meer blijken te bestaan, is besloten een steekproef van 60 kindercentra te trekken. Alvorens de steekproef te trekken is de medewerking gevraagd aan de Dienst Cultuur en Educatie, om een actuele lijst van op dit moment bij de overheid geregistreerde / bekende kindercentra aan te leveren. Van de Dienst Cultuur en Educatie is een lijst van 88 kindercentra ontvangen<sup>2</sup>.

Om de representativiteit zo groot mogelijk te maken is gebruik gemaakt van een zogenaamde aselechte, gestratificeerde steekproef. Een aselechte steekproef betekent dat alle kindercentra die in het onderzoek meedoen op willekeurige wijze worden gekozen, op een manier waarbij alle centra evenveel kans hebben in de steekproef te worden

---

<sup>1</sup> J.H.G. Segers en J.A.P. Hagenaars: "Methoden voor de sociale wetenschappen deel 2: technieken van causale analyse", Assen/Maastricht, 1990

<sup>2</sup> Voor een totaal overzicht van alle kindercentra zie bijlage 1

opgenomen. Een gestratificeerde steekproef betekent dat bij de selectie rekening is gehouden met een aantal aspecten van de populatie die van invloed kunnen zijn op de uitkomst. In dit onderzoek is één aspect meegenomen, geografische ligging. Met andere woorden, er is voor gezorgd dat de eigenschappen van de kindercentra die in de steekproef zitten ten aanzien van geografische spreiding zo min mogelijk afwijken van de verdeling van dit aspect binnen de totale populatie kindercentra.

Gebruikmakend van de “grabbeltonmethode” is uit de totale verzameling kindercentra een selectie van 60 centra getrokken. Na de steekproef is gecontroleerd of de steekproef voldoet aan de gestelde stratificatie voorwaarde voor wat betreft geografische spreiding. Omdat dit bij de eerste steekproef onvoldoende het geval bleek te zijn is er een tweede steekproef getrokken.

**tabel 1 overzicht steekproeven**

**steekproef 1**

	totale populatie kindercentra		aantal kindercentra in steekproef		afwijking
	absoluut	%	absoluut	%	
rayon 1	20	22.7%	14	23.3%	-0.6%
rayon 2	26	29.5%	21	35.0%	-5.5%
rayon 3	20	22.7%	14	23.3%	-0.6%
rayon 4	18	20.5%	8	13.4%	7.1%
rayon 5	4	4.6%	3	5.0%	-0.4%
totaal	88	100.0%	60	100.0%	

**steekproef 2**

	totale populatie kindercentra		aantal kindercentra in steekproef		afwijking
	absoluut	%	absoluut	%	
rayon 1	20	22.7%	15	25.0%	-2.3%
rayon 2	26	29.5%	16	26.7%	2.8%
rayon 3	20	22.7%	13	21.7%	1.0%
rayon 4	18	20.5%	12	20.0%	0.5%
rayon 5	4	4.6%	4	6.6%	-2.0%
totaal	88	100.0%	60	100.0%	

Steekproef 2 voldeed wel aan de van te voren gestelde norm dat de afwijking in geen geval groter mocht zijn dan 5%. Bij steekproef 1 was dit bij twee rayons wel het geval. In het onderzoek is daarom gewerkt met steekproef 2.

### 5.3 Opstellen vragenlijst

Als basis voor het opstellen van de vragenlijst is gebruik gemaakt van de concrete vragen die in de opdracht zijn gesteld. Daarnaast is gebruik gemaakt van de vragenlijsten zoals op Bonaire en de Bovenwindse Eilanden geformuleerd bij hun respectievelijke inventarisatie-onderzoeken. Ook de ervaringen met de schriftelijke QuikScan enquête in 2003 is meegenomen. Er is extra aandacht besteed aan vragen over onderwerpen waarover het

tot nu toe moeilijk was conclusies te trekken, zoals kinderen, personeelsbestand en financieringsaspecten.

Bij de formulering van de vragen is gekozen voor zo veel mogelijk gesloten vragen met vaste antwoordmogelijkheden, om interpretatieverschillen te voorkomen. Bij een aantal vragen is de kindercentra wel de mogelijkheid geboden eigen opties toe te voegen. De complete vragenlijst is toegevoegd als bijlage 2.

#### **5.4 Afname vragenlijst**

Voor het afnemen van de vragenlijst zijn 2 interviewers ingeschakeld. Met deze interviewers is de vragenlijst uitgebreid doorgenomen. Zij zijn geïnstrueerd over de manier waarop de vragenlijst afgenomen dient worden, welke kindercentra bezocht moeten worden en er zijn tips gegeven over de manier waarop de gegevens verzameld worden. Daarbij is vooral aandacht besteed aan anonimiteit, de kindercentra krijgen een code en zijn per definitie niet herkenbaar terug te vinden in de onderzoeksresultaten. Ook is benadrukt wat de reden van het onderzoek is en dat het onderzoek geen controle behelst, maar bedoeld is om de situatie binnen de kindercentra te verbeteren.

De vragenlijst is opgesteld in het Nederlands. Met de interviewers, die beiden vloeiend Papiamentu en Nederlands spreken, is afgesproken dat zij tijdens het interview de voertaal hanteren die het beste aansluit bij hun gesprekspartner. De gesprekspartner was in bijna alle gevallen de directrice van het betreffende kindercentrum.

De totale lijst van 60 geselecteerde kindercentra is verdeeld over beide onderzoekers. Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden in de periode van 15 september t/m 31 oktober 2006, in die periode zijn de kindercentra bezocht. In sommige gevallen is gewerkt op telefonische afspraak, andere zijn spontaan bezocht. Beide manieren bleken prima te werken. De vragen over aantallen kinderen bleken bij veel kindercentra problemen op te leveren, in die zin dat de informatie niet altijd tijdens het interview aangeleverd kon worden. Deze ontbrekende informatie is telefonisch, dan wel persoonlijk tijdens een kort tweede bezoek aan de interviewers doorgegeven.

Van te voren was een gemiddelde tijdsduur van ongeveer 2 uur per interview ingeschat. In de praktijk heeft elk interview gemiddeld 85 minuten geduurd, exclusief de tijd voor een eventueel tweede bezoek en/of telefonisch contact voor het verkrijgen van nog ontbrekende informatie.

De participatiebereidheid is hoog te noemen, 59 van de 60 geselecteerde kindercentra hebben hun medewerking aan het onderzoek verleend. Slechts 1 kindercentrum is

uitgevallen, ondanks herhaaldelijk proberen bleek het met dit kindercentrum niet mogelijk een afspraak te maken. In het onderzoek zijn de verzamelde gegevens van alle 59 bezochte kindercentra meegenomen.

### **5.5 Analyse verzamelde data**

Voor de verwerking van de gegevens is gebruikgemaakt van Excel. De antwoorden van alle vragenlijsten zijn verwerkt in één Excel spreadsheet waardoor het mogelijk is de verzamelde data te ordenen, te kwantificeren, te selecteren en correlaties te leggen.

## 6. Onderzoeksresultaten

### 6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven van de 0-meting kindercentra die uitgevoerd is in de maanden september, oktober en november 2006. De ordening van de resultaten correspondeert met de items in de vragenlijst, die vervolgens weer voortkomen uit de onderzoeksvragen. Per item worden de uitkomsten uitgewerkt.

### 6.2 Basisgegevens kindercentra

Er zijn op Curaçao twee soorten kindercentra te onderscheiden, crèches en speelscholen. De officiële definitie van een crèche is een kinderopvangcentrum dat alle dagen van de week geopend kan zijn en waar kinderen van 4 weken tot 4 jaar opgevangen worden. Een speelschool wordt in de Eilandsverordening omschreven als een kinderopvangcentrum waar kinderen enkele dagen per week kunnen verblijven vanaf dat ze 1½ zijn tot het moment dat ze het funderend onderwijs instromen. Zoals uit het Inventarisatierapport van maart 2006 al bleek, lopen deze definitie en de praktijk uiteen. In de praktijk wordt het onderscheid tussen crèche en speelschool gemaakt op basis van openingstijden en het wel of niet opvangen van baby's. Een speelschool is alleen 's ochtends open en vangt geen babies op. Uitgaande van deze in de praktijk gehanteerde definitie bestaat de onderzoekspopulatie uit 11 speelscholen, 43 crèches en van 5 kindercentra zijn de openingstijden niet bekend en kan dus niet vastgesteld worden of het een crèche of een speelschool betreft.

#### 6.2.1 Rechtspersoonlijkheid

De rechtspersoonlijkheid van kindercentra op Curaçao varieert van eenmanszaak tot stichting en N.V.. Er zijn behoorlijk veel kindercentra die geen rechtspersoonlijkheid bezitten.

**tabel 2: overzicht rechtspersoonlijkheid kindercentra**

	crèche	speelschool	onbekend	totaal
eenmanszaak	20	7	5	32
stichting	11	1	0	12
N.V.	1	0	0	1
geen rechtspersoon	10	3	0	13
onbekend	1	0	0	1
totaal	43	11	5	59

Van alle kindercentra heeft 22,0% geen rechtspersoonlijkheid en is dus ook niet officieel ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Daar staat 62,5% wel ingeschreven als eenmanszaak, 20,3% als een stichting en 1,7% als een N.V.. Van eveneens 1,7% is niet bekend of en wat voor rechtspersoon dit kindercentrum heeft. Tussen crèches en

speelscholen vallen voor wat betreft de rechtspersoonlijkheid enkele verschillen op. Crèches (25,6%) hebben veel vaker dan speelscholen (9,1%) een stichting als rechtspersoon en bij speelscholen (27,3%) komt iets vaker voor dat er sprake is van geen rechtspersoon dan bij crèches (23,3%).

### 6.2.2 Bestaansperiode

Hoewel er een groot verschil in de bestaansperiode tussen de kindercentra onderling is, geldt voor de kindercentra in de 0-meting dat zij gemiddeld ongeveer 10 jaar bestaan.

**tabel 3 overzicht bestaansperiode kindercentra**

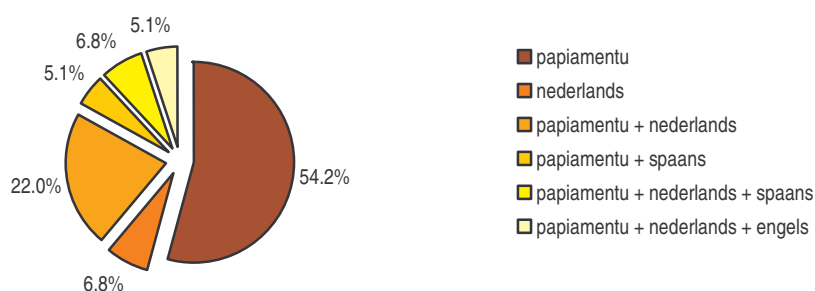
	1 - 5 jaar	6 - 10 jaar	11 - 15 jaar	16 - 20 jaar	> 20 jaar	onbekend	totaal
eenmanszaak	12	10	2	2	5	1	32
stichting	2	1	3	0	3	2	12
N.V.	0	0	1	0	0	0	1
geen rechtspersoon	5	2	2	1	0	3	13
onbekend	0	1	0	0	0	0	1
totaal	19	14	8	3	8	7	59

De stichtingen onder de kindercentra bestaan gemiddeld genomen het langst, 50,0% bestaat langer dan 10 jaar. Bij de eenmanszaken daarentegen is het aantal kindercentra dat meer dan 10 jaar bestaat 28,1%. Andersom geldt dat van de kindercentra die 5 jaar of minder actief zijn, 63,2% een eenmanszaak als rechtspersoon heeft. Ook de kindercentra die geen rechtspersoonlijkheid hebben kennen een relatief lange bestaansperiode, 38,5% bestaat reeds langer dan 5 jaar.

### 6.2.3 Voertaal

De taal die in de kindercentra gesproken wordt varieert. In de meeste kindercentra wordt hoofdzakelijk Papiamentu gesproken, sommige passen hun voertaal aan aan de kinderen. In dat geval kan de taal variëren van Papiamentu tot Nederlands, Engels en/of Spaans.

**tabel 4: overzicht voertaal in kindercentra**





## 6.2.4 Kantoorfaciliteiten

Met het oog op de invoering van een cliëntvolgsysteem, is eveneens onderzocht in hoeverre de kindercentra de beschikking hebben over een computer, printer en internetverbinding.

**tabel 5 overzicht beschikbaarheid computer, printer en internet**

	speelschool	crèche	onbekend	totaal
wel computer	4	18	4	26
geen computer	7	24	1	32
? computer	0	1	0	1
wel printer	3	15	3	21
geen printer	8	27	1	36
? printer	0	1	1	2
wel internet	3	13	3	19
geen internet	8	28	2	38
? internet	0	2	0	2

Minder dan de helft van alle kindercentra (44,1%) heeft een computer ter beschikking. Voor wat betreft een printer en internet ligt dat percentage nog lager, ruim  $\frac{1}{3}$  (35,6%) heeft een printer in gebruik en bijna  $\frac{1}{3}$  (32,2%) kan het internet op. Als de crèches en speelscholen er uitgelicht worden valt op dat de crèches over het algemeen net iets beter scoren dan de speelscholen als het gaat om de beschikbaarheid van een computer, printer en/of internet. Van de crèches heeft 41,9% een computer, 34,9% een printer en 30,2% toegang tot internet. Bij de speelscholen bedragen deze percentages respectievelijk 36,4%, 27,1% en 27,3%. Bij de kindercentra waarvan het niet bekend is of ze een crèche of een speelschool zijn, zijn deze percentages 57,1%, 42,9% en 42,9%.

## 6.3 Kinderen

In de vragenlijst is een aantal vragen opgenomen om meer informatie te achterhalen over de maximale capaciteit binnen de kindercentra, het aantal kinderen dat het kindercentrum daadwerkelijk bezoekt, een verdeling in leeftijd en sekse en of kinderen een hele of halve dag een kindercentrum bezoeken.

### 6.3.1 Capaciteit en aantal kinderen

Er zijn grote kindercentra met een capaciteit tot zelfs 200 kinderen maar ook veel kleine centra die ongeveer 20 kinderen opvangen. In totaal worden de 59 geselecteerde centra uit het onderzoek bezocht door 1.761 kinderen tussen de 0 en 4 jaar oud. Dat betekent een gemiddeld bezoek van ongeveer 30 kinderen per kindercentrum.

**tabel 6: overzicht maximale bezetting + aantal kinderen in kindercentra**

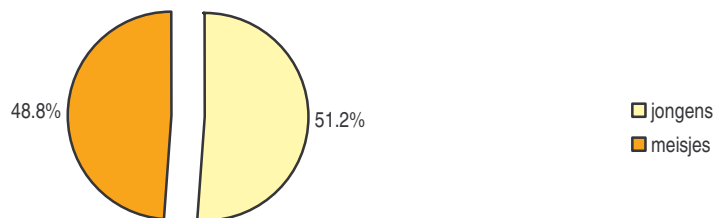
	aantal kinderen per kindercentrum												totaal
	0	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	> 100	
maximale capaciteit 0 - 4 jaar	0	0	15	13	7	9	4	2	3	0	4	2	59
daadwerkelijk bezoek 0 - 4 jaar	0	8	14	18	5	6	3	0	2	0	3	0	59

Duidelijk is dat de kindercentra over het algemeen aangeven een grotere capaciteit te hebben dan de bezettingsgraad. Er zijn relatief veel kleinere tot middelgrote kindercentra. Ruim  $\frac{2}{3}$  (67,8%) van alle kindercentra vangt minder dan 30 kinderen op in de leeftijd van 0 – 4 jaar. De gemiddelde maximale capaciteit bedraagt 46 kinderen van 0 – 4 jaar.

### 6.3.2 Verdeling crèchebezoek jongens en meisjes

Onder de crèchebezoekers zijn jongens en meisjes behoorlijk evenredig verdeeld. Er zijn 902 jongens en 859 meisjes die naar een kindercentrum binnen de onderzoekspopulatie gaan.

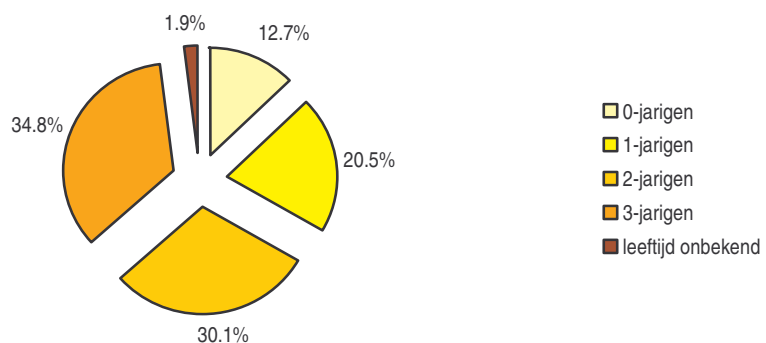
**tabel 7: crèchebezoek verdeeld naar jongens en meisjes**



### 6.3.3 Verdeling crèchebezoek naar leeftijd

Opgedeeld naar leeftijdsgroep is wel een duidelijk verschil te constateren. Crèche-participatie neemt toe naarmate het kind ouder wordt.

**tabel 8: crèchebezoek opgesplitst naar leeftijd**

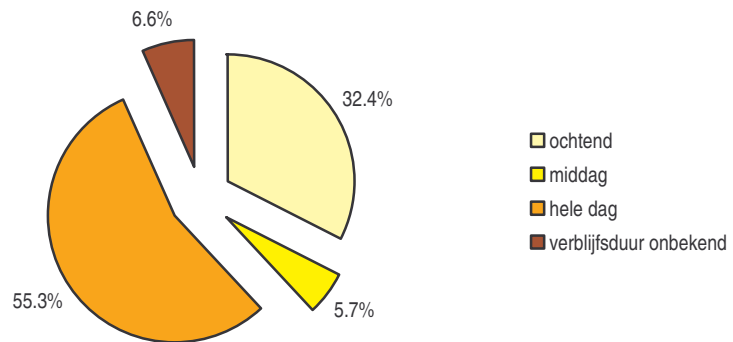


Van alle kinderen die een kindercentrum bezoeken is ongeveer 1 op de 8 kinderen een baby, 1 op de 5 kinderen is 1 jaar oud, bijna 1 op de 3 kinderen is 2 jaar oud, ruim 1 op de 3 kinderen is 3 jaar oud en van 1 op de 50 kinderen is de leeftijd niet bekend.

### 6.3.4 Verdeling crèchebezoek over dagdelen

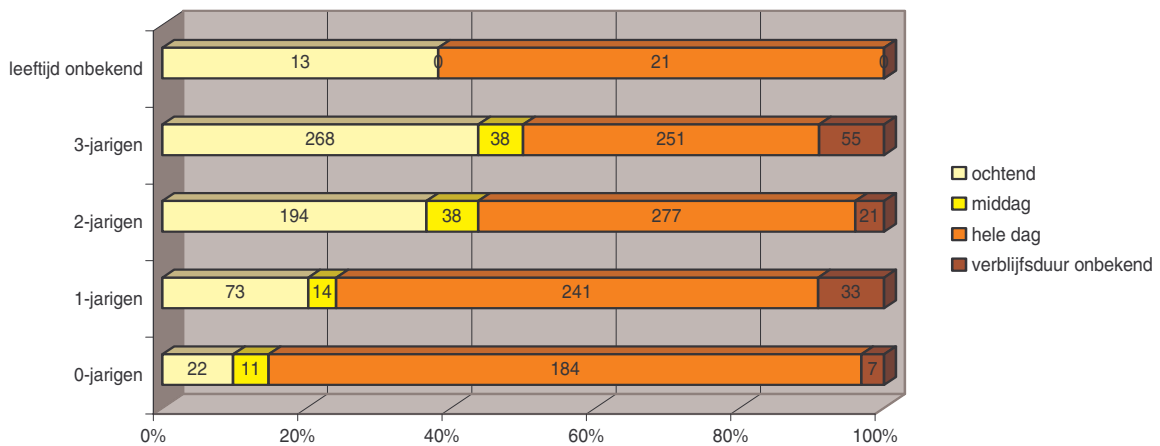
Meer dan de helft (55,3%) van de kinderen bezoekt het kindercentrum de hele dag, Bijna 1/3 (32,4%) gaat in de ochtenduren naar een kindercentrum. Slechts een klein gedeelte (5,7%) gaan alleen maar 's middags naar de crèche en van 6,6% is niet bekend of zij 's ochtends, 's middags of de hele dag een crèche of speelschool bezoeken.

**tabel 9: crèchebezoek naar dagdelen**



Hoe de verdeling over de dagdelen er uit ziet naar leeftijd blijkt uit de volgende tabel.

**tabel 10: crèchebezoek naar dagdelen, opgesplitst naar leeftijd**



Verhoudingsgewijs blijken vooral de babies de hele dag naar een kindercentrum te gaan. De tijdsduur van crèchebezoek neemt min of meer evenredig af met het toenemen van de leeftijd. Naarmate het kind ouder wordt blijkt het minder vaak de hele dag een kindercentrum te bezoeken. Van de babies die een kindercentrum bezoeken blijft 84,8% de hele dag, bij de 3-jarigen is het aantal kinderen dat de hele dag blijft gedaald naar 45,1%.

### 6.3.5 Naschoolse opvang

Van alle kindercentra biedt ruim de helft (54,2%) naast opvang voor 0 – 4 jarigen ook naschoolse opvang aan, aan kinderen die het funderend onderwijs bezoeken. Meestal zijn dat kleine groepen bestaande uit minder dan 10 kinderen. In totaal wordt er in de 59 kindercentra uit het onderzoek aan 386 kinderen van 4 jaar en ouder naschoolse opvang geboden. Dat betekent dus een gemiddelde van 7 kinderen per kindercentrum.

**tabel 11: overzicht aantal kinderen naschoolse opvang**

	aantal kinderen per kindercentrum						totaal
	0	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	
naschoolse opvang	27	19	5	7	0	1	59

### 6.3.6 Leidster-kind-ratio

Met leidster-kind-ratio wordt bedoeld het aantal leidsters dat beschikbaar is per groep in de opvang. De grotere kindercentra verdelen de kinderen in groepen, waarbij de verdeling bijna altijd gebeurt op basis van leeftijd. In de kleinere centra komt het nogal eens voor dat er geen leeftijdsgroepen gemaakt worden, maar dat de kinderen in één of twee gemengde groepen worden opgevangen.

**tabel 12 gemiddelde leidster-kind-ratio**

	gemiddelde leidster-kind-ratio
0 - 1 jarigen	1 : 6
1 - 2 jarigen	1 : 8
2 - 3 jarigen	1 : 10
3 - 4 jarigen	1 : 10
gemengde groepen	1 : 9
naschoolse opvang	1 : 9

Naar voren komt dat het aantal kinderen per leidster toeneemt naarmate de kinderen ouder worden. Waar er bij de babies nog sprake is van een gemiddelde van 1 leidster op 6 kinderen is dat bij de 2-3 en 3-4 jarigen gestegen naar 10 kinderen per leidster.

### 6.3.7 Registratie gegevens kinderen

Met 98,3% houden bijna alle kindercentra op de een of andere manier een filesysteem bij met gegevens over de kinderen. Soms betreft het een map, soms een lijst gegevens van alle kinderen en in sommige gevallen een individueel schriftje per kind.

In het filesysteem is altijd de naam, geboortedatum, adres en telefoonnummer van het kind en de ouders / verzorgers opgenomen. Bij 96,6% van de kindercentra is ook geregistreerd of het kind bepaalde ziektes heeft of heeft gehad. Bij 84,7% worden ook gegevens over de

ontwikkeling van het kind geregistreerd en bewaard. Tot slot hebben een paar kindercentra (8,5%) additioneel opgemerkt dat ze in de file vastleggen wie de huisarts is van het kind. Nagenoeg alle kindercentra (96,6%) geven aan de ontwikkeling van het kind te volgen. Door 76,3% wordt daarbij gebruik gemaakt van een observatielijst. Onduidelijk is of die observatielijst zelf ook in het filesysteem wordt opgenomen.

**tabel 13: kwantiteit observaties**

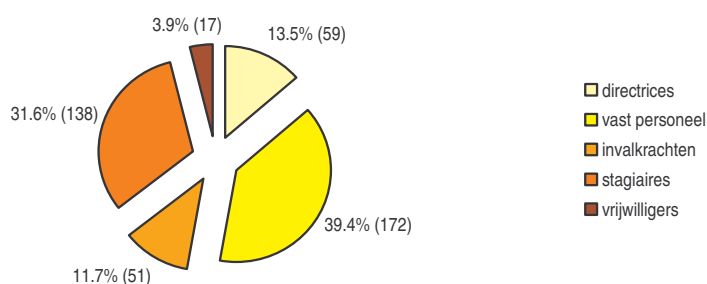
	absoluut	%
continue	6	10.2%
regelmatig	9	15.2%
willekeurig	2	3.4%
1 x per dag	8	13.5%
2 x per week	1	1.7%
1 x per week	4	6.8%
1 x per maand	2	3.4%
6 x per jaar	2	3.4%
4 x per jaar	6	10.2%
3 x per jaar	7	11.9%
2 x per jaar	8	13.5%
1 x per jaar	1	1.7%
niet	2	3.4%
onbekend	1	1.7%

Enkele kindercentra geven aan het kind elke dag te observeren, bij andere centra is het op vaste momenten per jaar. De meeste kinderen worden 2 tot 6 maal per jaar geobserveerd, dat is bij 38,9% van alle kindercentra het geval.

## 6.4 Personeel

De hoeveelheid leidsters per kindercentrum hangt uiteraard sterk samen met de grootte van de crèche. Bij kleine kindercentra is vaak geen extra personeel in dienst, het kindercentrum wordt volledig gedraaid door de directeur. De manier waarop kindercentra het personeel voor de opvang van grotere aantallen kinderen regelen varieert. Er wordt naast de directrices gewerkt met vast personeel, invalkrachten, stagiaires en vrijwilligers.

**tabel 14: personeelsoverzicht kindercentra**



In totaal werken er, inclusief de directrices, 437 leidsters in de 59 kindercentra uit het onderzoek. Dat betekent een gemiddelde van 7,4 leidsters. Er wordt veel met stagiaires gewerkt, bijna 1/3 van alle leidsters zijn stagiaires.

**tabel 15: personeelssamenstelling**

	totaal	
	absoluut	%
alleen directeur	3	5.1%
directeur + vaste leidsters	11	18.6%
directeur + vaste leidsters + invalskrachten	9	15.2%
directeur + vaste leidsters + invalskrachten + stagiaires	10	16.9%
directeur + vaste leidsters + invalskrachten + stagiaires + vrijwilligers	5	8.5%
directeur + vaste leidsters + stagiaires	9	15.3%
directeur + vaste leidsters + stagiaires + vrijwilligers	1	1.7%
directeur + vaste leidsters + invalskrachten + vrijwilligers	2	3.4%
directeur + vaste krachten + vrijwilligers	3	5.1%
directeur + invalskrachten	1	1.7%
directeur + stagiaires	5	8.5%
totaal	59	100.0%

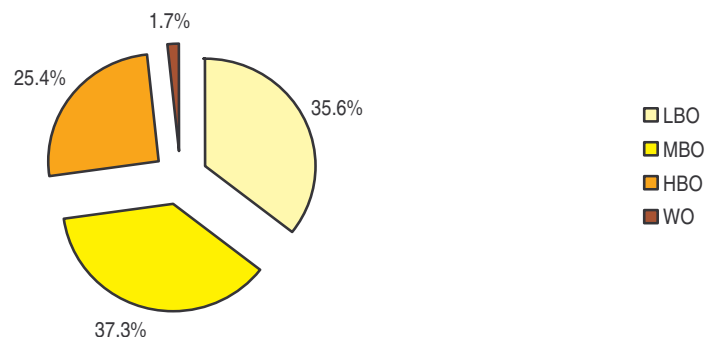
In 18,6% van alle kindercentra werkt de directeur met alleen maar vaste leidsters, bij 15,3% van de kindercentra is deze personeelssamenstelling aangevuld met invalkrachten en bij 16,9% met invalkrachten én stagiaires.

#### 6.4.1 Directie

Alle kindercentra worden geleid door een directrice. De leeftijd van de directrices varieert tussen de 22 en de 66 jaar, de gemiddelde leeftijd van de directrices van de 59 in het onderzoek opgenomen kindercentra is 47 jaar.

Ook het opleidingsniveau van de directrices is divers te noemen.

**tabel 16: opleidingsniveau directrices**



Hoewel de verordening anders voorschrijft, heeft slechts ¼ van alle directrices het vereiste HBO-niveau.

De directrices beschikken over het algemeen wel over een jarenlange werkervaring binnen de kinderopvang, zowel als directrice als in andere functies. Gemiddeld genomen zit een directrice 9 jaar op deze functie en heeft zij 16 jaar ervaring binnen de kinderopvang.

**tabel 17: overzicht aantal jaren werkervaring directrices**

	1 - 3 jaar	4 - 6 jaar	7 - 9 jaar	10 - 12 jaar	> 12 jaar	totaal
aantal jaren ervaring als directrice	16	8	10	7	18	59
aantal jaren ervaring binnen de kinderopvang	3	7	4	6	39	59

Van alle directrices heeft 66,1% meer dan 12 jaar ervaring binnen de kinderopvang en 30,5% heeft meer dan 12 jaar ervaring als directrice.

Hoewel er regelmatig nascholingscursussen worden aangeboden is het opvallend dat slechts 1/3 van de directrices zegt het afgelopen jaar aan een cursus te hebben geparticipeerd.

**tabel 18: overzicht deskundigheidsbevordering directrices**

	geen cursus	1 cursus	2 cursussen	3 cursussen	4 cursussen	totaal
aantal directrices	40	10	4	3	2	59

De cursussen die gevolg zijn betreffen: EHBO, Vertellen van verhalen, Hygiëne, Ziekte bij kinderen, Autisme, Eduka ku Plasèr, Vergadertechnieken, Leiderschapsvaardigheden, Projectmatig werken, Multi-age Class Group, diverse trainingen bij SIFMA en algemene opleidingen zoals het Juridisch Getuigschrift, LO-Papiamentu, diversen Eligia Martir en SPW.

#### **6.4.2 Vast personeel**

Bij bijna 85% van alle kindercentra is vast personeel in dienst. Gemiddeld werken de vaste leidsters 32 uur per week. Hun leeftijd varieert tussen de 20 en 55 jaar, wat neer komt op een gemiddelde leeftijd van 37 jaar. Het aantal jaren dat de vaste leidsters werkzaam zijn binnen de kindercentra wisselt sterk. Sommige leidsters zijn net begonnen, anderen kunnen buigen op 30 jaar ervaring. Gemiddeld werken de vaste leidsters 10 jaar in een crèche en/of speelschool.

**tabel 19: overzicht aantal vaste leidsters per kindercentrum**

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	> 10	totaal
aantal kindercentra	9	14	13	7	5	3	1	1	2	0	2	2	59

De meeste kindercentra (45,8%) hebben 1 of 2 vaste leidsters in dienst. Slechts enkele centra (13,6%) hebben een personeelsbestand van meer dan 5 vaste leidsters.

Ook aan deze groep is de vraag voorgelegd in hoeverre zij het afgelopen jaar aan trainingen en/of cursussen hebben deelgenomen. De leidsters scoren wat hoger dan de directrices, bij de helft van de kindercentra die vaste medewerkers in dienst hebben, hebben een of meer leidsters aan een vorm van deskundigheidsbevordering geparticipeerd.

**tabel 20: overzicht deskundigheidsbevordering vaste leidsters**

	n.v.t	geen cursus	1 cursus	2 cursussen	3 cursussen	totaal
aantal kindercentra	9	25	19	2	4	59

Bij 9 kindercentra is geen vast personeel in dienst, vanuit deze kindercentra is dus vanzelfsprekend geen sprake van participatie. Vanuit 50,0% van de kindercentra hebben leidsters aan 1 cursus meegedaan, vanuit 4,0% van de centra was sprake van participatie aan 2 cursussen en vanuit 8,0% van de centra met vaste medewerkers is aan 3 cursussen meegedaan. De cursussen waaraan deelgenomen is zijn: SIFMA algemeen, Verhalen vertellen, Hygiëne, Ziekte onder kinderen, EHBO, Brandpreventie, Voeding, Management, Computer, ADHD, Autisme, Leche di Mama, Kinderbescherming en Eligia Martir.

### 6.4.3 Invalkrachten

Niet alle kindercentra beschikken over invalkrachten, minder dan de helft (45,8%) maakt van deze mogelijkheid gebruik. Gemiddeld genomen zijn de invalkrachten met 34 jaar wat jonger dan de vaste krachten en hebben met gemiddeld 7 jaar ook wat minder werkervaring. Het aantal uren dat invalkrachten daadwerkelijk ingezet worden varieert van enkele uren per week tot een bijna full-time inzet, met een gemiddelde van 18 uur per week.

**tabel 21: overzicht aantal invalkrachten per kindercentrum**

	0	1	2	3	4	5	6	totaal
aantal kindercentra	32	14	9	0	2	1	1	59

Van alle kindercentra die wel met invalkrachten werken heeft meer dan de helft (51,9%) de beschikking over één invalskracht.

### 6.4.4 Stagiaires

Ruim de helft (52,5%) van alle kindercentra werkt met stagiaires. De gemiddelde leeftijd van de stagiaires is 19 jaar en ze werken gemiddeld 26 uur per week. In de kindercentra die met



stagiaires werken is sprake van veel doorstroom. Gemiddeld worden er in deze centra 4 tot 5 stagiaires per jaar ingezet. Dit percentage is hoog doordat in enkele crèches erg intensief gebruik gemaakt wordt van stagiaires. In 12,9% van de kindercentra die met stagiaires werken is sprake van een inzet van meer dan 10 stagiaires per jaar.

**tabel 22: overzicht aantal stagiaires per kindercentrum**

	0	1	2	3	4	5	6	8	10	12	20	totaal
aantal kindercentra	28	5	11	2	6	1	1	1	1	1	2	59

De stagiaires zijn afkomstig van diverse (V)SBO opleidingen, waaronder SIFMA, Eligia Martir, SPW, Ban Bria, Scholengemeenschap Parera, IFE en in uitzonderingsgevallen uit het Voortgezet Speciaal Onderwijs, Geertruida Kroon.

#### 6.4.5 Vrijwilligers

De inzet van vrijwilligers is geen veel voorkomend fenomeen binnen de kindercentra. In totaal worden 17 vrijwilligers ingezet, verdeeld over 12 kindercentra. De gemiddelde leeftijd van de vrijwilligers is 42 jaar en er is sprake van een inzet van gemiddeld 16 uur per week.

#### 6.4.6 Deskundigheidsbevordering

Aan de respondenten is de vraag voorgelegd aan welke vorm van deskundigheidsbevordering het kindercentrum behoefte heeft.

**tabel 23: overzicht behoefte deskundigheidsbevordering**

	% wel behoefte
kennis m.b.t. ontwikkeling kinderen	49.2%
observatietechnieken	54.2%
hoe met curriculum en programma's te werken	47.5%
veiligheid	44.1%
hygiëne	42.4%
voeding	44.1%
hoe omgaan met kindermishandeling / seksueel misbruik	76.3%
management	66.1%

Opvallend is vooral de grote behoefte aan een cursus / training op het gebied van omgaan met kindermishandeling / seksueel misbruik. Ook bestaat er een meer dan gemiddelde behoefte aan managementcursussen. Voor de overige cursussen geldt dat iets minder dan de helft heeft aangegeven geïnteresseerd te zijn.

Daarnaast is door een tweetal kindercentra de behoefte uitgesproken aan communicatie trainingen.

### 6.4.7 Personeelsaangelegenheden

Veel kindercentra houden geen registratiesysteem bij met gegevens van personeelsleden. Ongeveer  $\frac{2}{3}$  (62,7%) doet dat wel. Een vergelijkbaar aantal centra (66,1%) heeft een personeelsreglement vastgesteld. Als gekeken wordt naar verzekeringen valt op dat minder dan de helft (49,1%) een WA verzekering heeft afgesloten voor het personeel. Dat heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat een behoorlijk aantal kindercentra (72,9%) een collectieve WA-verzekering hebben afgesloten, voor de kinderen en ook voor uitstapjes. Feit blijft dat nog steeds meer dan  $\frac{1}{4}$  van de kindercentra geen WA-verzekering heeft.

Voor wat betreft ziektekosten geldt dat ruim  $\frac{2}{3}$  (67,8%) van de kindercentra dat voor het personeel geregeld heeft.

Binnen de kindercentra wordt regelmatig overlegd tussen de directrice en de medewerkers. In 11,9% van de kindercentra wordt geen teamoverleg gevoerd, in sommige gevallen (6,8%) omdat het een eenmanszaak betreft zonder personeel. In de overige 88,1% vindt wel teamoverleg plaats. De intensiteit van het teamoverleg varieert echter sterk.

**tabel 24: intensiteit teamoverleg**

	aantal kindercentra	
	absoluut	%
geen overleg	7	11.9%
elke dag	8	13.5%
1 x per week	12	20.3%
2 x per week	2	3.4%
1 x per maand	16	27.1%
2 x per maand	5	8.5%
5 x per maand	1	1.7%
6 x per jaar	1	1.7%
3 x per jaar	1	1.7%
regelmatig	1	1.7%
onbekend	5	8.5%
totaal	59	100.0%

### 6.5 Veiligheid en accommodatie

Behalve veilige ligging en noodprocedures is er in de vragenlijst ook aandacht besteed aan het wel of niet hebben van bepaalde veiligheidsvoorzieningen zoals een EHBO-does en een brandblusser. Ook is gekeken naar de manier waarop het kindercentrum omgaat met ziekte en het signaleren van kindermishandeling

#### 6.5.1 Veiligheid in en om het kindercentrum

De meeste kindercentra zijn redelijk veilig gelegen. 32,2% is aan een drukke weg gelegen, 10,2% is gehuisvest in de directe omgeving van een benzinepomp en/of olieopslag en 8,5%

ligt in de directe nabijheid van een bedrijventerrein. Alle kindercentra stellen dat de situatie dusdanig is dat kinderen veilig gehaald en gebracht kunnen worden en dat de kinderen niet ongemerkt naar buiten kunnen. Ook zijn alle gebouwen goed bereikbaar voor politie, ambulance of brandweer.

Bij 91,5% van alle kindercentra is de buitendeur op slot en bij alle kindercentra is zicht op de buitendeur. Ook zijn alle kindercentra voorzien van een goed hek. In 96,6% worden schoonmaak- en toiletspullen op een veilige plek bewaard. Gekeken naar de stroomvoorziening blijkt dat niet alle kindercentra voorzien zijn van kinderbeveiliging. Bij 79,7% van alle kindercentra is dat wel het geval en bij 93,2% zijn de snoeren buiten bereik van de kinderen. Over een aardlekschakelaar bestaat veel onduidelijkheid, bijna  $\frac{1}{3}$  van alle kindercentra (32,2%) kon geen antwoord geven op de vraag of de stopcontacten binnen het kindercentrum zijn aangesloten op een aardlekschakelaar.

### **6.5.2 EHBO en brandblusapparaat**

De situatie met betrekking tot het aanwezig zijn van een goed uitgeruste EHBO-doos lijkt behoorlijk verbeterd. Met 96,7% zegt bijna elke speelschool en crèche een goed gevulde EHBO-doos te hebben.

Voor wat betreft het wel of niet hebben van een brandblusser is het slechter gesteld. Slechts 42,4% van alle kindercentra heeft een brandblusser en van de kindercentra die wel een brandblusser hebben laat maar 60,0% deze regelmatig keuren.

### **6.5.3 Omgaan met calamiteiten**

Dat er procedures en regels zijn vastgesteld voor calamiteiten is bij de meeste kindercentra (88,1%) wel het geval. Maar niet altijd zijn die regels ook als officiële richtlijnen schriftelijk vastgelegd en bekend bij het personeel. Bij ruim  $\frac{1}{4}$  (25,2%) van alle kindercentra is dat niet het geval. Hetzelfde geldt voor een lijst met telefoonnummers voor noodgevallen, 8,5% van de kindercentra beschikt niet over zo'n lijst.

In alle kindercentra zijn procedures vastgelegd hoe om te gaan met ziekte van de kinderen. Ten aanzien van het signaleren van seksueel misbruik en mishandeling is de manier van handelen minder duidelijk. Bij 72,9% van alle kindercentra zijn wel afspraken hoe hier mee om te gaan. 81,4% bespreekt vermoedens van mishandeling of seksueel misbruik intern, 91,5% van de kindercentra bespreekt deze vermoedens met de ouders. 35,6% zou een vermoeden van mishandeling of misbruik melden bij de Kinderbescherming, een even groot percentage maakt ook melding bij de Kinder en Zedenpolitie. 22,0% zou met de Voogdijraad contact opnemen en 5,1% geeft extra aan dat ze de huisarts van het kind zullen inschakelen.

## 6.6 Dienstverlening

Onder dienstverlening wordt verstaan de contacten die het kindercentrum met de ouders heeft, gerelateerd aan de opvang van het kind. Daarbij is gekeken naar de aard van de contacten en het soort informatie wat aan ouders wordt verstrekt.

### 6.6.1 Soort oudercontact

Alle centra geven aan een reglement te hebben voor participatie in het kindercentrum en dit ook als zodanig aan de ouders ter beschikking te stellen.

Naast een reglement beschikt 93,2% van de kindercentra ook over een rooster van vrije dagen en vakantie, wat eveneens aan de ouders wordt aangeboden.

Alle kindercentra houden de ouders / verzorgers op de hoogte van de ontwikkelingen van hun kind. Dat gebeurt op verschillende manieren.

**tabel 25: contact met ouders / verzorgers**

	aantal kindercentra	
	absoluut	%
tijdens een intake sessie	39	66.1%
bij het halen en brengen van de kinderen	58	98.3%
door middel van brieven	51	86.4%
ouders worden betrokken bij activiteiten	48	81.4%
er worden (individuele) gesprekken met ouders gepland	44	74.6%
er worden (groeps) ouderbijeenkomsten georganiseerd	39	66.1%
er wordt telefonisch contact met de ouders onderhouden	48	81.3%

De meest voorkomende manier van contact vindt plaats bij het halen en brengen van de kinderen, bijna alle kindercentra spreken op die momenten met de ouders / verzorgers. Een intakesessie voorafgaande aan het opnemen van het kind vindt plaats bij ongeveer  $\frac{2}{3}$  van alle centra. Evenzoveel kindercentra organiseren ouderbijeenkomsten in groepsverband. Individuele ouderbijeenkomsten komen iets vaker voor, ongeveer  $\frac{3}{4}$  van alle kindercentra organiseert deze. Een paar kindercentra (5,1%) heeft daarnaast aangegeven met een schriftje te werken, wat altijd met het kind mee reist tussen kindercentrum en thuissituatie en één crèche heeft additioneel vermeld indien nodig ook huisbezoeken af te leggen.

Tijdens de contactmomenten wordt met ouders gesproken over de plaatsing van de kinderen, de activiteitenplanning en het ontwikkelingsprogramma, het reglement, de procedures ten aanzien van noodgevallen, participatie aan bepaalde activiteiten en openings- en sluitingstijden.

**tabel 26: inhoud contact met ouders / verzorgers**

	aantal kindercentra	
	absoluut	%
plaatsing van de kinderen	47	79.7%
activiteitenplanning	49	83.1%
reglement kindercentrum	53	89.8%
procedures bij noodgevallen	41	69.5%
participatie aan bepaalde activiteiten	56	94.9%
beleids-/ontwikkelingsplan van het kindercentrum	48	81.4%
openings- en sluitingstijden	56	94.9%

In het contact met de ouders wordt vooral aandacht besteed aan deelname aan bepaalde activiteiten en openings- en sluitingstijden. De procedures bij noodgevallen komen het minst aan bod.

### 6.6.2 Medezeggenschap

Weinig kindercentra hebben een officiële medezeggenschapstructuur. Bij slechts 11,9% van alle kindercentra is een oudercommissie geïnstalleerd. Desalniettemin zegt bijna  $\frac{3}{4}$  van alle kindercentra (74,6%) wel dat de ouders zeggenschap hebben in het functioneren van het kindercentrum. Dat lijkt dus vooral informeel te gebeuren. Hetzelfde geldt voor het indienen en afhandelen van klachten. Hoewel bij slechts één kindercentrum een officiële klachtencommissie operationeel is zegt 69,5% wel een klachtenprocedure te kennen. In de praktijk is die procedure informeel, in die zin dat elke ouder vrij is een klacht bij de directrice in te dienen.

### 6.7 Voeding

In 23,7% van de kindercentra wordt geen eten verstrekt aan de kinderen. Dat zijn alle speelscholen die slechts een halve dag open zijn, aangevuld met een 3-tal crèches die eveneens geen eten verzorgen.

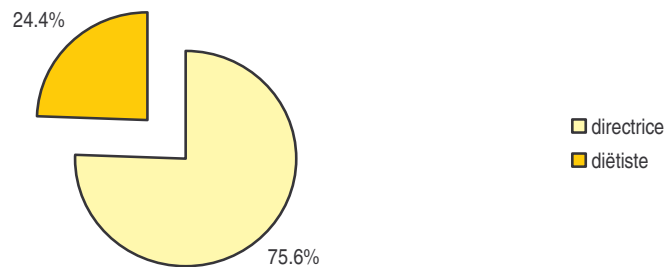
**tabel 27: soort voeding**

	aantal kindercentra	
	absoluut	%
geen eten	14	23.7%
warme maaltijd	10	17.0%
warme maaltijd + brood	10	17.0%
warme maaltijd + fruit	6	10.1%
warme maaltijd + brood + fruit	19	32.2%
totaal		100.0%

De meeste centra die eten verzorgen bieden niet alleen een warme maaltijd, maar ook brood en fruit aan.

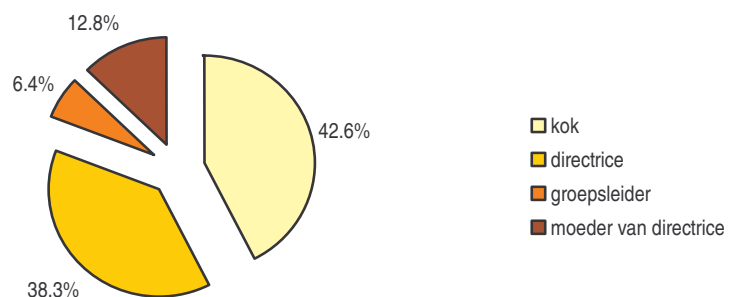
Het menu wordt meestal binnen de crèche zelf samengesteld, de inbreng van een diëtiste is eerder uitzondering dan regel. De directrice is in 75,6% van de kindercentra die eten verstrekken degene die het menu bepaalt.

**tabel 28: samensteller menu**



In veel situaties is het ook de directrice die de maaltijden zelf klaar maakt. Bij de grotere kindercentra wordt vaker een kok ingeschakeld, bij de kleinere wordt de directrice nogal eens bijgestaan door familieleden.

**tabel 29: bereider menu**



Er wordt het meest met een wekelijks wisselend menu gewerkt, namelijk in 75,6% van alle kindercentra. Bij 15,6% is sprake van een vast menu en 8,9% is sprake van een maandmenu.

In alle kindercentra is voor het bewaren van het voedsel een koelkast beschikbaar, in 91,1% van de centra worden de niet bederfelijke etenswaren in een aparte kast bewaard. Bij de resterende 8,9% is dat dus niet het geval.

## 6.8 Pedagogisch beleid

Voor veel kindercentra blijkt het begrip “pedagogisch uitgangspunt” niet heel duidelijk te zijn. Om toch een antwoord hierop te krijgen was enig doorvragen noodzakelijk. De vraag werd open gesteld waardoor een grotere variëteit aan antwoorden is gegeven.

**tabel 30: pedagogische aanpak**

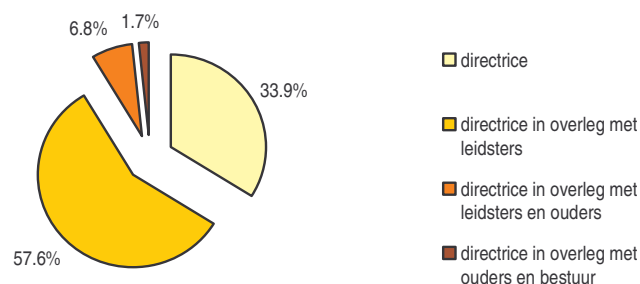
	aantal kindercentra	
	absoluut	%
geen specifiek pedagogisch uitgangspunt	12	20.3%
spelend leren	2	3.4%
projectmatig werken	18	30.5%
projectmatig werken + spelend leren	3	5.1%
volgens 4 ontwikkelingsgebieden	8	13.5%
volgens 4 ontwikkelingsgebieden + projectmatig werken	3	5.1%
stimuleren kinderen algemeen	3	5.1%
voorbereiding op funderend onderwijs	4	6.8%
voorbereiding op funderend onderwijs + projectmatig werken	3	5.1%
ontwikkeling grove en fijne motoriek	1	1.7%
ontwikkeling grove en fijne motoriek + projectmatig werken	1	1.7%
onbekend	1	1.7%
totaal	59	100.0%

Met 20,3% blijkt dat ongeveer 1 op de 5 kindercentra geen specifiek pedagogisch uitgangspunt zegt te hebben. Projectmatig werken wordt het vaakst genoemd als didactisch instrument bij de invulling van het pedagogische beleid van kindercentra.

### 6.8.1 Soort activiteiten

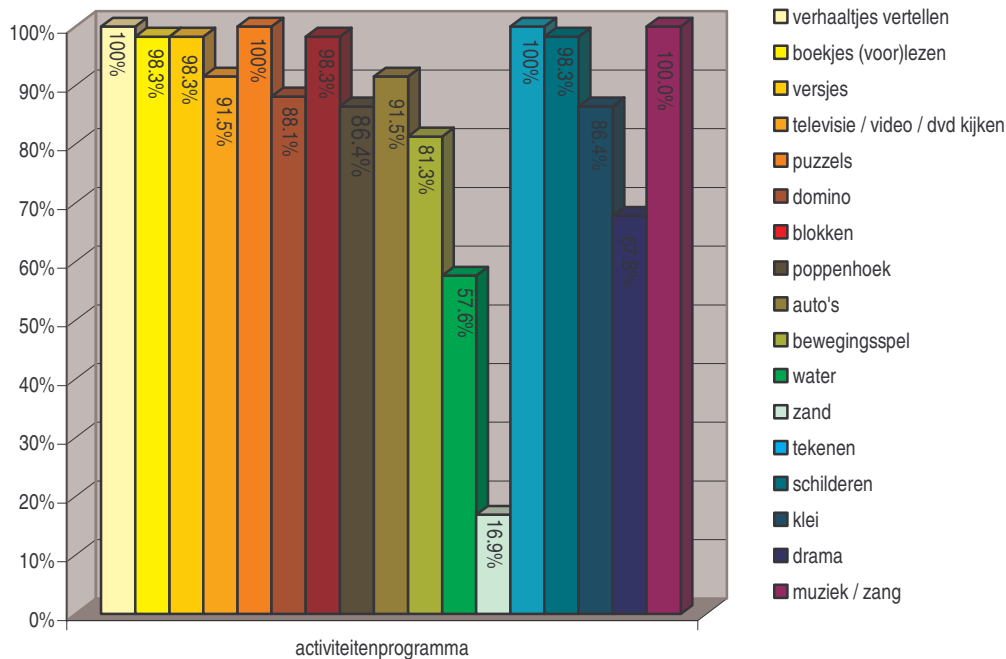
Van alle kindercentra beschikt 86,4% over een werk- of ontwikkelingsprogramma. In de praktijk betekent dit een programma van soort activiteiten die met de kinderen worden uitgevoerd. In de meeste gevallen wordt het plan gemaakt door de directrice in overleg met de leidsters, gevolgd door de directrice alleen. Soms zijn ook de ouders of het bestuur van het centrum betrokken.

**tabel 31: samensteller(s) activiteitenprogramma**



Op basis van een vaste lijst activiteiten, zoals eveneens door SIFMA en Sebiki gehanteerd op de andere eilanden, is geïnventariseerd welke inhoudelijke activiteiten op het programma staan van de kindercentra.

**tabel 32: soort activiteiten**



Wat opvalt is dat enkele activiteiten zoals het gebruik van zand en water opvallend minder op het programma staan. Ook drama is een activiteitensoort die minder vaak uitgevoerd worden dan andere activiteiten.

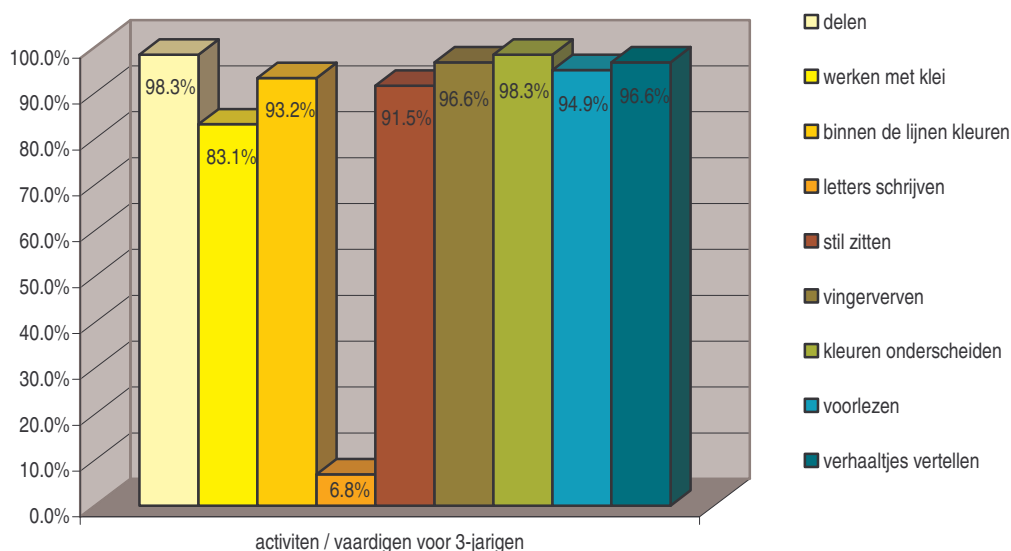
Bij 79,7% van alle kindercentra wordt binnen de programma's rekening gehouden met verschillende leeftijdsgroepen. Bij 30,3% is dat dus niet het geval. De verschillen in de programma's naar leeftijdsgroep zitten vooral in de tijd dat de activiteit duurt (55,9%), het soort activiteiten dat wordt aangeboden (62,7%), de benaderingswijze van de kinderen (54,2%) en het materiaal dat wordt gebruikt (67,8%).

Alle kindercentra hebben uitstapjes en/of excursies op het programma staan. In totaal in 55,9% van alle kindercentra uit het onderzoek staan naast de opvang van 0 – 4 jarigen ook naschoolse opvangactiviteiten op het programma. Bij de kindercentra die dit aanbod kennen, is bij 72,7% sprake van een aparte ruimte voor deze groep. Bijna alle centra (93,8%), die naschoolse opvangactiviteiten aanbieden, organiseren voor deze groep een apart programma en 87,9% van de kindercentra beschikt daarbij over apart materiaal voor deze doelgroep.



De activiteiten / vaardigheden waar de kindercentra zich op richten voor de specifieke doelgroep 3-jarigen is behoorlijk uniform. Bijna alle kindercentra besteden aandacht aan delen, werken met klei, binnen de lijnen kleuren, stil zitten, vingerverven, kleuren onderscheiden, voorlezen en verhaaltjes vertellen.

**tabel 33: activiteiten / vaardigheden voor 3-jarigen**

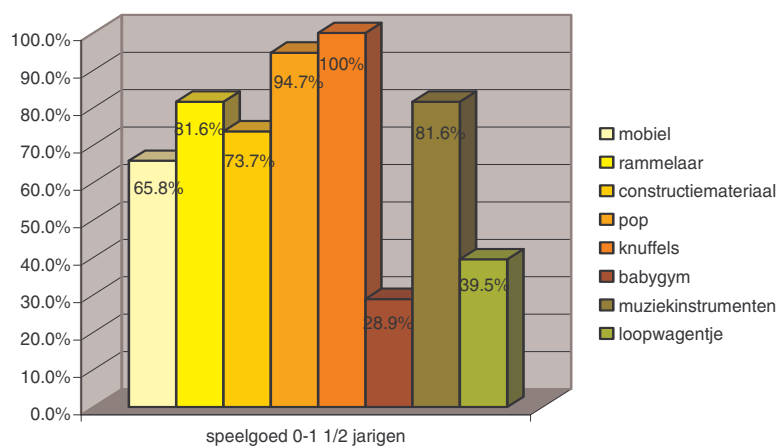


### 6.8.2 Soort speelgoed

Op basis van de speelgoedlijst zoals door Sifma en Sebiki gehanteerd op de andere eilanden is onderzocht welk type speelgoed per leeftijdsgroep binnen de kindercentra beschikbaar is en wat de kwaliteit van het materiaal is.

In 35,6% van de kindercentra worden geen babies opgevangen en is dus ook geen materiaal voor deze leeftijdsgroep voorhanden.

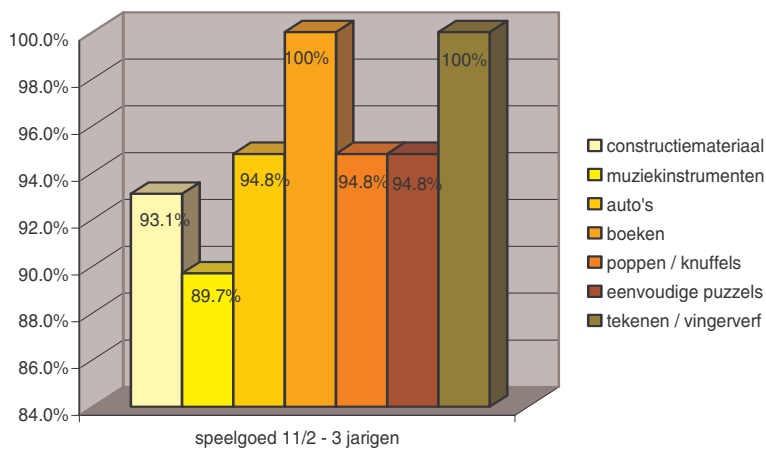
**tabel 34: beschikbaar speelgoed 0-1 ½ jarigen**



Alle 38 kindercentra uit het onderzoek die wel babies opvangen hebben knuffels voor de kinderen. Met 84,7% is er in het merendeel van de centra constructiemateriaal beschikbaar. Babygym en loopwagentjes daarentegen komen veel minder voor. Slechts 28,9% heeft babygym en 39,5% heeft een loopwagentje.

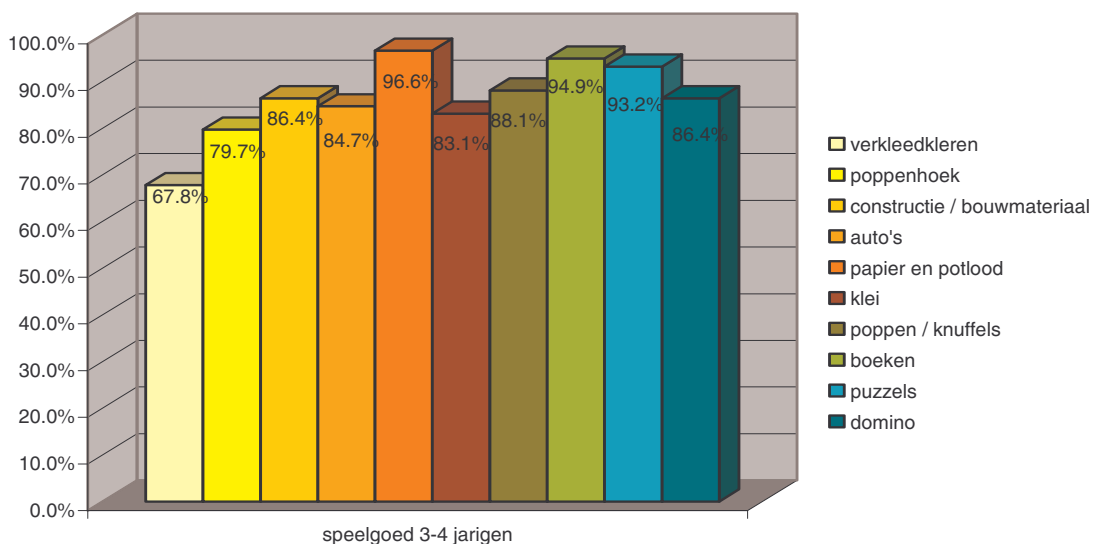
Speelgoed voor de leeftijdscategorie 1½ - 3 jarigen is in alle centra goed vertegenwoordigd.

**tabel 35: beschikbaar speelgoed 1 ½ - 3 jarigen**



Bij het speelgoed voor 3-4 jarigen geldt een soortgelijke situatie.

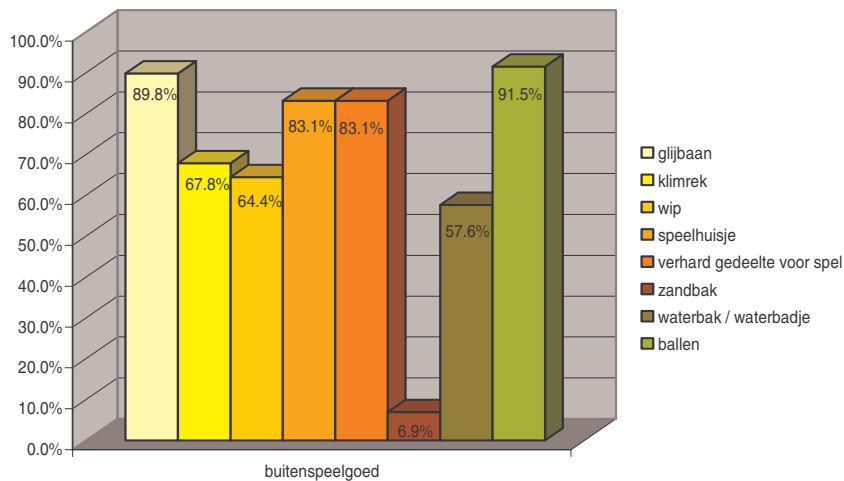
**tabel 36: beschikbaar speelgoed 3 - 4 jarigen**



Verkleedkleden komen het minst voor (67,8%), de resterende materialen zijn in 80 – 100% van alle centra beschikbaar.

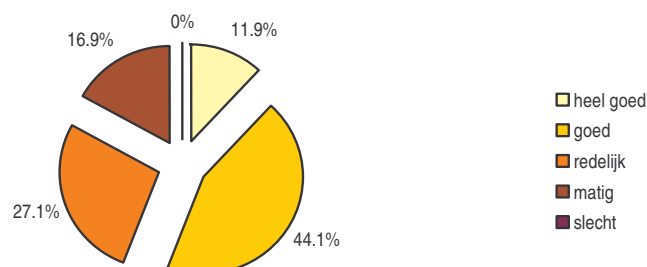
Voor wat betreft het buitenspeelgoed lopen de situaties sterker uiteen. Overeenkomend met het niet vaak uitvoeren van zand- en wateractiviteiten hebben vele kindercentra geen zandbak en in minder mate ook geen waterbadje.

**tabel 37: beschikbaar buitenspeelgoed**



De kwaliteit van het speelgoed wordt door de meeste centra (44,1%) als goed beoordeeld.

**tabel 38: kwaliteit speelgoed**



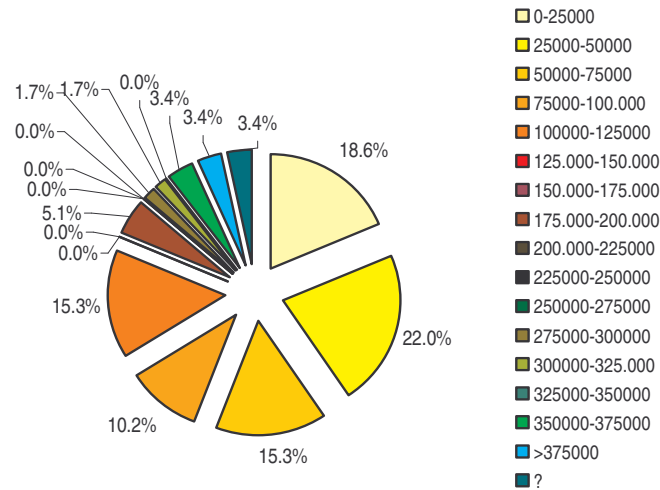
Ruim ¼ vindt het speelgoed van redelijk kwaliteit en geen enkel centrum beoordeelt de kwaliteit van het speelgoed als slecht.

## 6.9 Financiën

Op Curaçao is in de huidige structuur slechts een beperkt aantal kindercentra dat subsidie krijgt van de overheid. De overige kindercentra betalen de exploitatiekosten met name uit ouderlijke bijdragen, in sommige gevallen aangevuld met projectgelden of inkomsten uit eigen fundraisingsacties. Aan de kindercentra is gevraagd aan te geven hoe hoog de inkomsten zijn en weer te geven welk bedrag per kind per maand aan de ouders wordt gevraagd. Op basis van die informatie en het aantal kinderen dat het kindercentrum

bezoekt is een inschatting gemaakt van het totale budget wat de kindercentra per jaar te besteedbaar hebben.

**tabel 39: overzicht geschatte jaarinkomsten kindercentra**

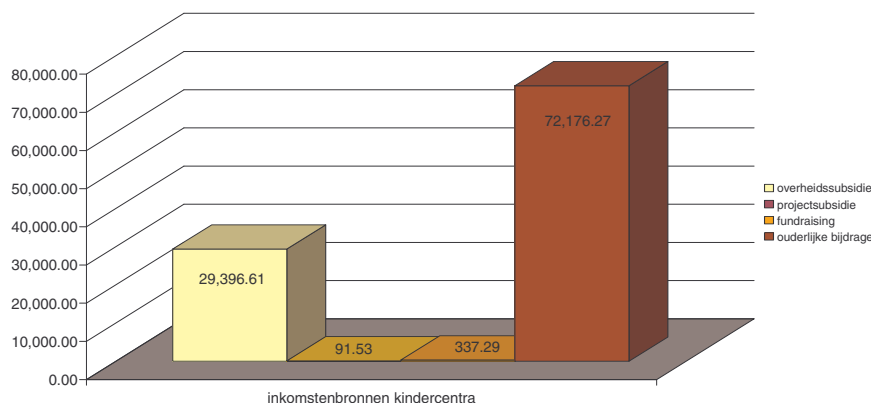


Bij  $\frac{2}{3}$  van alle kindercentra (66,1%) blijft de exploitatiebegroting onder de Naf. 100.000,--. Met 22,0% wordt de grootste groep kindercentra gevormd door de kindercentra die jaarlijks een inkomen hebben tussen de Naf. 25.000,-- en Naf. 50.000,--. Een klein percentage van de kindercentra (8,5%) heeft een jaarlijks inkomen dat de Naf. 300.000,-- overstijgt. Opvallend is wel dat alle gesubsidieerde kindercentra in deze categorie vallen. De verklaring hiervoor is het feit dat alle gesubsidieerde centra naast de overheidssubsidie ook een ouderlijke bijdrage vragen. De gesubsidieerde centra hebben dus gemiddeld per kind aanzienlijk meer geld te besteden dan de niet gesubsidieerde centra.

### 6.9.1 Financieringsbronnen

Gemiddeld genomen blijken de kindercentra een totaal exploitatiebudget van ongeveer Naf. 100.000,-- per jaar ter beschikking te hebben. Hoe dit budget verdeeld is over de verschillende financieringsbronnen blijkt uit de volgende tabel.

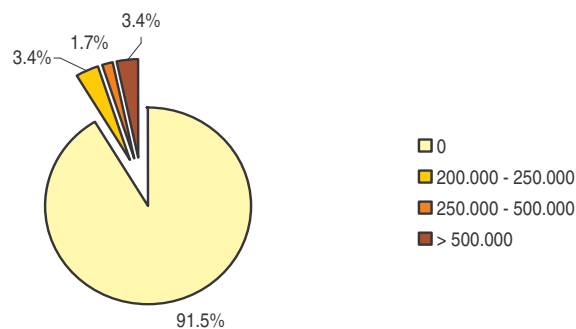
**tabel 40: overzicht financieringsbronnen exploitatiebudget kindercentra**



Het grootste gedeelte van de inkomsten van de kindercentra is afkomstig uit ouderlijke bijdragen, gevolgd door overheidssubsidie. Een belangrijke kanttekening die hierbij gemaakt dient te worden is het feit dat alle kindercentra inkomsten hebben uit ouderlijke bijdragen en dat uit de onderzoekspopulatie slechts 5 kindercentra overheidssubsidie ontvangen. Voor wat betreft projectsubsidies en inkomsten uit fundraisings is ook slechts een beperkt aantal kindercentra dat hieruit inkomsten zegt te hebben, respectievelijk 2 en 11 kindercentra.

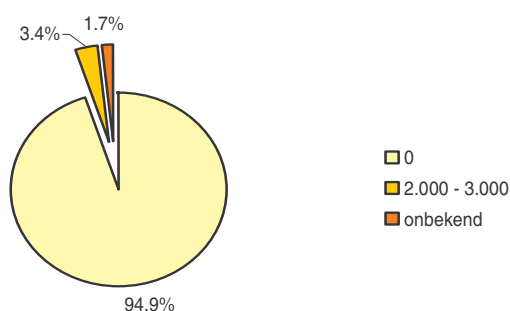
Dat geeft al aan dat er grote verschillen zijn tussen de kindercentra voor wat betreft hoogte van inkomsten. In de volgende tabellen wordt per inkomstenbron aangegeven hoe die verdeling er uitziet.

**tabel 41: overzicht verdeling inkomsten overheidssubsidie**



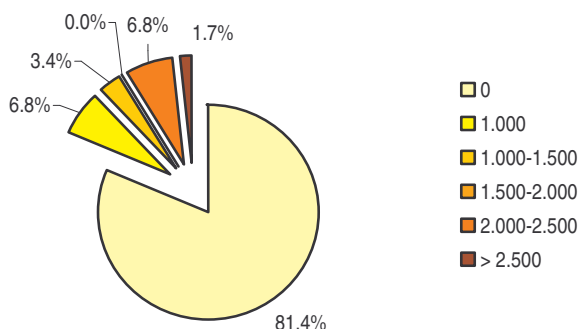
Slechts 8,5% van de kindercentra ontvangt subsidie van de overheid, deze subsidie varieert tussen Naf. 200.000,-- en 550.000,-- op jaarbasis.

**tabel 42: overzicht verdeling inkomsten projectsubsidie**



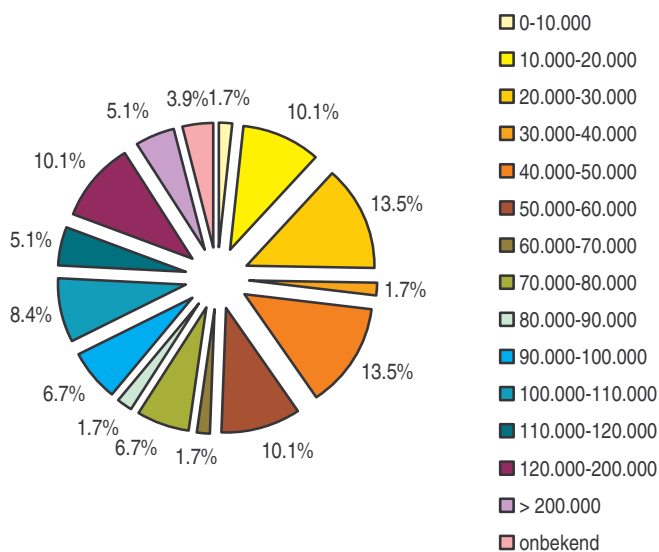
Er zijn slechts 2 kindercentra die aangegeven hebben inkomsten te ontvangen uit projectsubsidies, de hoogte varieert van Naf. 2.000,-- tot Naf. 3.000,-- op jaarbasis.

**tabel 43: overzicht verdeling inkomsten fundraising**



Ruim  $\frac{3}{4}$  van alle kindercentra doet fundraisingactiviteiten om aan extra inkomsten te komen. De inkomsten variëren tussen de Naf. 1.000,- en Naf. 5.000,- op jaarbasis.

**tabel 44: overzicht verdeling inkomsten ouderlijke bijdrage**



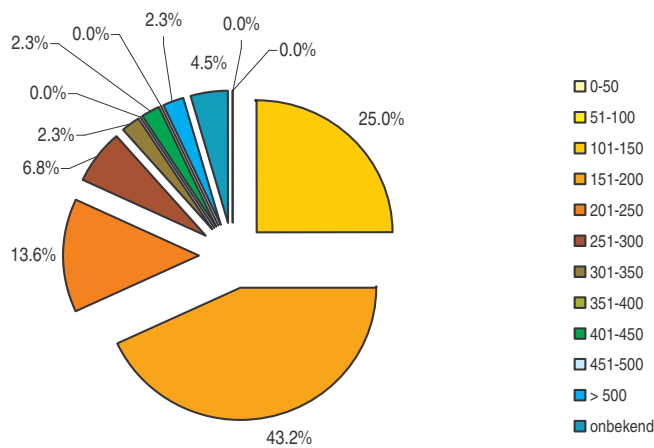
40,5% van alle kindercentra heeft een geschat jaarinkomen van minder dan Naf. 60.000,- uit ouderlijke bijdragen. Daarentegen heeft ongeveer 1 op de 5 kindercentra (19.1%) een jaarinkomen van Naf. 120.000,- uit ouderlijke bijdragen.

### 6.9.2 Kostprijs kinderopvang

Door de overheid is enkele jaren geleden aan accountantsbureau Deloitte & Touch gevraagd een normbedrag voor kindercentra uit te rekenen. Op basis van deze berekening hanteert de overheid een subsidiebedrag van Naf. 350,- per kind per maand voor hele dag opvang. Door de kindercentra zelf wordt geen normbedrag gehanteerd, de gevraagde

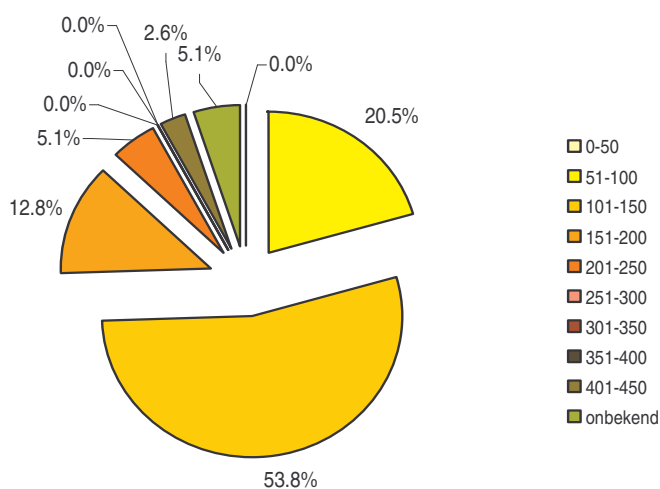
ouderlijke bijdrage varieert sterk en komt in de praktijk bij slechts één niet gesubsidieerd centrum boven de Naf. 350,- uit. Gemiddeld wordt door alle kindercentra voor hele dagopvang een bedrag van Naf. 216,80 per maand gevraagd. Voor halve dagopvang geldt een gemiddeld maandbedrag van Naf. 156,38.

**tabel 45: overzicht kostprijs hele dagopvang met eten**



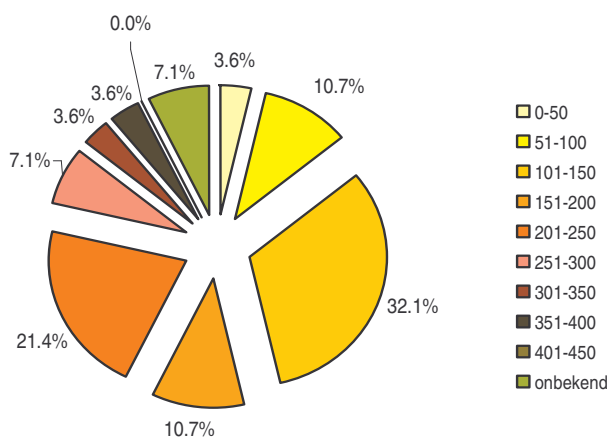
Veel kindercentra vragen aan de ouders een relatief laag bedrag. Ruim  $\frac{2}{3}$  van alle kindercentra (68,2%) vraagt minder dan Naf. 200,- voor het gedurende de hele dag opvangen van een kind. Voor halve dag opvang liggen de bedragen ook relatief laag.

**tabel 46: overzicht kostprijs halve dagopvang met eten**



Bijna  $\frac{3}{4}$  van de kindercentra (74,3%) die halve dagopvang met eten aanbieden vraagt tussen de Naf. 50,- en de Naf. 150,- per maand per kind. Opvallend genoeg is het gemiddelde bedrag dat voor halve dagopvang zonder eten wordt gevraagd hoger dan voor halve dagopvang met eten. Dat verschil kan verklaard worden door het feit dat speelscholen die alleen maar halve dagopvang zonder eten aanbieden, gemiddeld genomen een hoger bedrag per kind vragen dan crèches die naast halve dagopvang ook hele dagopvang aanbieden.

**tabel 47: overzicht kostprijs halve dagopvang zonder eten**



Van de kindercentra waar kinderen halve dagen zonder eten terecht kunnen vraagt minder dan de helft (46,4%) een bedrag onder de Naf. 150,- per maand.

Hoewel bij maar weinig kindercentra (11,9%) het inkomen van de ouders bekend is, geeft 40,7% van de kindercentra wel korting voor ouders die aangeven de opvang moeilijk te kunnen betalen. Daarnaast geeft 78,0% van alle kindercentra korting aan ouders die meer dan 1 kind in de opvang hebben. De korting varieert sterk, bij sommige centra wordt de hoogte van de korting bij een laag inkomen per casus bepaald, andere hebben vastgelegde kortingen van vaak meer dan 50%. Voor meerdere kinderen in de opvang worden kortingen gegeven tussen de Naf. 15,- en Naf. 100,- per maand.

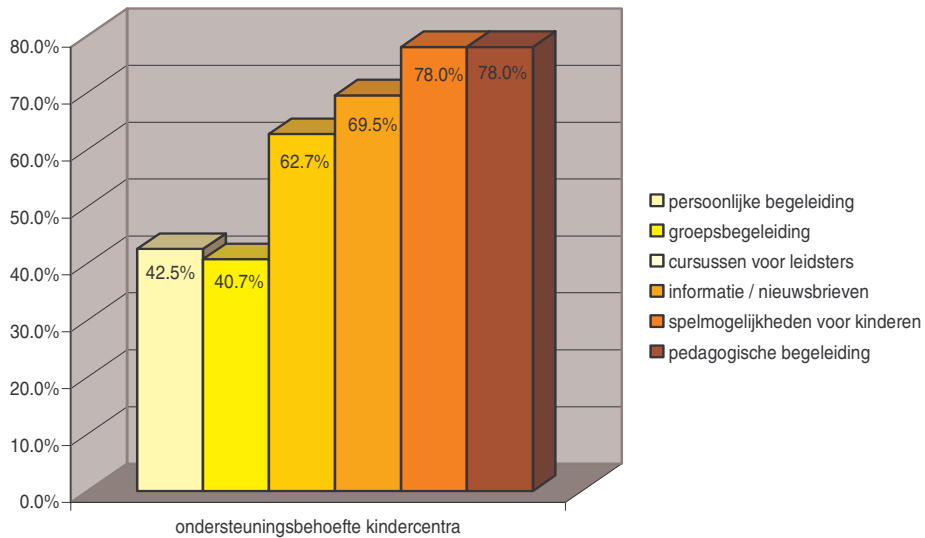
## 6.10 Ondersteuningsbehoefte

Als laatste onderdeel van de vragenlijst is aan de kindercentra gevraagd aan te geven aan welk vorm van ondersteuning zij behoefte hebben. Kindercentra konden op een



voorgeformuleerde lijst aankruisen waar hun behoeftes liggen. Daarnaast was er de mogelijkheid een extra item aan de lijst toe te voegen.

**tabel 48: ondersteuningsbehoefte kindercentra**



Binnen de kindercentra blijkt vooral vraag te zijn naar pedagogische begeleiding en ondersteuning bij en adviezen over spelmogelijkheden voor kinderen. Opvallend is dat door 16,9% van de kindercentra uit eigen initiatief gevraagd is om financiële ondersteuning. Deze vorm van ondersteuning kwam niet op de lijst voor.

## 7. Samenvatting en conclusies

In dit hoofdstuk wordt puntsgewijs een aantal conclusies op een rijtje gezet. Tezamen vormen deze punten de samenvatting van het rapport.

1. Veel kindercentra zijn niet officieel als rechtspersoon geregistreerd. Met het oog op het kunnen voldoen aan de vergunningenplicht uit de verordening, (kwaliteits) controle en de uitvoering van de toekomstige subjectsubsidiesystematiek verdient het aanbeveling te stimuleren dat alle kindercentra zich binnen een nader vast te stellen termijn officieel registreren bij de Kamer van Koophandel.
2. Het Papiamentu is overduidelijk de meest gebruikte voertaal binnen de kindercentra. Sommige centra zijn meertalig en bij een kleine minderheid wordt geen Papiamentu gesproken. Het is belangrijk met dit gegeven rekening te houden bij het aanbieden en ontwikkelen van het curriculum en bepaalde materiaalsoorten.
3. Een van de voornemens van de overheid gericht op kwaliteitsverbetering is het volgen van de ontwikkeling van kinderen door middel van een cliëntvolgsysteem. Gelet op de redelijk willekeurige manier waarop momenteel het observeren van de kinderen gebeurt is een uniform cliëntvolgsysteem absoluut te verwelkomen. Het feit dat een redelijk groot aantal kindercentra momenteel niet over een computer en internetverbinding beschikt vormt hierbij wel een belemmering.
4. De 59 kindercentra die aan het onderzoek hebben meegedaan worden bezocht door in totaal 1761 kinderen tussen de 0 en 4 jaar, oftewel een gemiddelde van ongeveer 30 kinderen per centrum. Dat aantal is hoger dan de schatting die gemaakt is in het inventarisatie onderzoek in maart. In dat rapport is uitgegaan van een gemiddelde van ongeveer 23 kinderen per centrum.
5. VKZO wordt vooral voor 3-jarigen belangrijk geacht, met het oog op hun toekomstige participatie in het Funderend Onderwijs. Gerelateerd aan deze visie is de conclusie dat de 3-jarigen het grootste aandeel hebben in de totale groep crèchebezoekers een belangrijke bevinding.
6. De kindercentra voldoen redelijk tot goed aan de uitspraken die de Eilandsverordening doet ten aanzien van groepsgrootte. De leister-kind-ratio is min of meer conform de norm van deze Eilandsverordening. Wel overschrijden een paar kleine kindercentra de

norm dat er ten alle tijden naast de hoofdleidster een hulpleidster aanwezig moet zijn. Andere kleine centra waar uitsluitend sprake is van een directeur lossen dit probleem op door stagiaires in te zetten.

7. Zoals ook al in het inventarisatierapport van maart 2006 naar voren kwam, schiet het personeel van de kindercentra te kort op het gebied van opleiding. Ten opzichte van 2003 (de gegevensbron voor het inventarisatierapport van maart 2006) is er geen verbetering te constateren ten aanzien van het verplichte HBO-opleidingsniveau voor directrices. In het inventarisatierapport van maart 2006 werd een percentage van 27,6% gemeten voor de directrices die wel aan de opleidingseis voldoen, in het onlangs uitgevoerde onderzoek is sprake van een percentage van 27,1%.  
De directrices beschikken over het algemeen wel over een groot aantal jaren aan werkervaring.
8. De trainingen en workshops die aangeboden worden gericht op deskundigheidsbevordering lijken door een beperkte groep directrices en leidsters gevolgd te worden. Het is aan te raden te blijven volgen wie participeert en de ontbrekende kindercentra sterker richting deelname te stimuleren.  
Op de vraag waar de behoefte van de kindercentra ligt ten aanzien van deskundigheidsbevordering komt vooral "management" en "signaleren en omgaan met kindermishandeling" sterk naar voren.
9. De situatie ten aanzien van veiligheid is redelijk tot goed te noemen bij de kindercentra. De centra zijn goed bereikbaar voor politie, brandweer en ambulance en ouders kunnen hun kinderen veilig halen en brengen. Nagenoeg alle centra hebben een goed gevulde EHBO-doos ter beschikking. Met de brandpreventie is het slechter gesteld. Het percentage dat een brandblusser heeft valt in dit onderzoek zelfs nog lager uit dan in de inventarisatie van maart. Bovendien is naar voren gekomen dat meer dan de helft van de kindercentra die wel een brandblusser hebben deze niet laten keuren. Ook de stroomsituatie is niet overal optimaal, bij een substantieel aantal kindercentra is geen sprake van voor kinderen beveiligde stopcontacten.
10. De Eilandsverordening verplicht kindercentra op Curaçao om ouders (schriftelijk) in te lichten over het te voeren (pedagogische) beleid, de wijze waarop klachten worden behandeld, de wijze waarop de inspraak is geregeld, de wijze waarop contact met de ouders/verzorgers wordt onderhouden en de procedures die gelden bij calamiteiten. Veel kindercentra hebben echter geen duidelijk omschreven pedagogisch beleid. Het contact met de ouders verloopt over het algemeen wel redelijk tot goed en de

procedures bij calamiteiten zijn gemiddeld genomen ook wel goed geregeld. Een klachten- en inspraakprocedure is zelden officieel geregeld. Bij de meeste crèches komt de inspraakregeling neer op het altijd terecht kunnen bij de directeur.

11. Om de kwaliteit van het eten te verbeteren is het aan te bevelen de kindercentra te stimuleren vaker gebruik te maken van een diëtiste. In overleg met een diëtiste is het mogelijk een beter uitgebalanceerd menu samen te stellen.
12. Teveel kindercentra hebben geen passende ongevallen- en aansprakelijkheidsverzekering afgesloten.
13. De kindercentra zijn redelijk tot goed voorzien van educatief speelgoed. Zelf beoordelen ze de kwaliteit van hun materiaal ook als redelijk tot goed. Wel valt op dat belangrijke ontwikkelingsmaterialen zoals zand en water erg weinig gebruikt worden binnen de centra.
14. De inkomsten van de kindercentra zijn over het algemeen genomen te laag om een verantwoord aanbod te kunnen verzorgen. De lage inkomsten komen grotendeels voort uit de scheve verdeling van de overheidssubsidie en de relatief lage ouderlijke bijdrage die gevraagd wordt. Het is aan te bevelen dat langzaam toegevoerd wordt naar een situatie waarin een meer reële kostprijs berekend wordt. De invoering van de subjectsubsidie kan er bovendien voor zorgen dat de kans vergroot wordt dat de subsidie terecht komt bij de ouders die daadwerkelijk zelf geen (volledige) kinderopvang kunnen betalen.
15. De ondersteuningsbehoefte van de kindercentra ligt vooral op het vlak van pedagogische begeleiding en adviezen over spelmogelijkheden voor kinderen.

## **Bijlage 1**

### **Overzichtslijst geregistreerde kindercentra d.d. augustus 2006**

Overzichtslijst geregistreerde kindercentra Curaçao d.d. augustus 2006

Rayon 1	Rayon 2	Rayon 3
Berenbontje Briyendel Speelschool Dalnation Famia Felis Happy Sweet Kids Het Kinderboerderijtje Het Speelparadijs Klein maar Fijn Kleutervreugd Knabbel en Babel Kokolishi Kresh mi Amiguito Kresh Sta. Rosa Lisan Speelschool Lorita Luilekkerland Mi Pret'I Wowo Oranje Peuterschool Pandora's Box Skol di Hunga Muchanan Alegre	Bai Bini Barbie & Ken Casa Cuna Berg Altena Chispita Cado's Place Dios ta nos Alegria Do Re Mi Ducky's Speelschool E.T. Emmastad Childcare Fatima Peuterschool Hardin Chikitin Kinderopvang 't Smurfjesland Colegio Erasmo Kresh Kuido Infantil Kresh Dede Pikina Kresh Mi Kasita Leerinstituut de Klimop Nos Regalanan Presioso Onze Ark Pippeloentje Poppetje Snoopy Sol'a Sali Speelschool Hallo Kitty Zon & Licht	Agape Arko Iris Bamby Casa Cuna Villa Maria Casa Cuna Koningin Juliana Elias Kresh Muchanan Sonriente Kresh Muchanan Yen Ambiente Kresh Desaroyo Tabita Leetje Speelschool Lunysol Mi Kosita Bonita Muchanan Kontentu Nos Amiguitonan Ora pa Mucha Pasadia Barika Hel Perlita Kinderopvang Pre Eskolar Cola Debrot Sente Bibu Pre Eskolar Tweety
Rayon 4	Rayon 5	
Bosco Daffy Duck Kinderdagverblijf Dappere Dik De Bobbels De Zonnebloem Donald Duck Honnepon Kerekentenchi Kermit Kiddy Garden Kinderland Kresh Muchanan Bendishona Pinky & Ponky Puk en Muk Rumyshah Sentro Pa Muchanan Alegre Tiny Kids	Amiguitonan di Hesus i Maria Fatima Kresh Futuro Felis Kresh Tera Kora	

## **Bijlage 2**

### **Vragenlijst Kindercentra Curaçao 0-meting kwaliteit en kwantiteit september 2006**

**V R A G E N L I J S T**  
**K I N D E R C E N T R A C U R A Ç A O**

**0 – meting kwaliteit en kwantiteit**

**september 2006**



## ALGEMEEN

*Code kindercentrum:*

*Naam kindercentrum:*

*Datum interview:*

*Naam interviewer:*

*Begintijd bezoek kindercentrum:*

*Eindtijd bezoek kindercentrum:*

*Eventuele opmerkingen interviewer:*

## A. BASISGEGEVENS

<i>naam kindercentrum</i>	.....		
<i>straat + huisnummer</i>	.....		
<i>buurt</i>	.....		
<i>telefoonnummer</i>	.....		
<i>faxnummer</i>	.....		
<i>e-mailadres</i>	.....		
<i>naam contactpersoon</i>	.....		
<i>functie contactpersoon</i>	.....		
<i>oprichtingsdatum</i>	.....		
<i>juridische vorm</i>		eenmanszaak	N.V.
		vereniging	stichting
		geen rechtspersoon	
<i>ingeschreven bij K.v.K</i>		ja	nee
<i>Openingstijden</i>	.....		
<i>Maximale opvangcapaciteit</i>	.....		
<i>Gemiddeld aantal kinderen per dag</i>	.....		
<i>Is er sprake van een wachtlijst? zo ja, hoeveel kinderen?</i>	.....	ja	nee
<i>Aantal personeelsleden</i>	.....		
<i>Voertaal</i>	Papiamentu	Nederlands	anders, nl.
<i>Heeft uw kindercentrum de beschikking over een of meer computers?</i>		ja	nee
<i>Heeft uw kindercentrum de beschikking over een of meer printers?</i>		ja	nee
<i>Heeft uw kindercentrum een internetverbinding?</i>		ja	nee

## B. KINDEREN

1. Hoeveel kinderen vangt uw centrum gemiddeld per dag op?

0 – 10 kinderen	11 – 20 kinderen	21 – 30 kinderen
31 – 40 kinderen	41 – 50 kinderen	51 – 60 kinderen
61 – 70 kinderen	71 – 80 kinderen	> 80 kinderen

2. Hoe zie de verdeling jongens / meisjes er uit?

	jongens	meisjes	totaal
aantal kinderen < 1 jaar			
aantal kinderen 1 – 2 jaar			
aantal kinderen 2 – 3 jaar			
aantal kinderen 3 – 4 jaar			
aantal kinderen > 4 jaar			

3. Hoe is het aantal kinderen verdeeld over de dagdelen?

	ochtend	middag	hele dag	totaal
aantal kinderen < 1 jaar				
aantal kinderen 1 – 2 jaar				
aantal kinderen 2 – 3 jaar				
aantal kinderen 3 – 4 jaar				
aantal kinderen > 4 jaar				

4. Hoe is het aantal kinderen verdeeld over de groepen?

groep	leeftijd kinderen in de groep	aantal kinderen	aantal groepsleidsters
1			
2			
3			
4			
5			

6			
7			
8			
9			
10			

5. *Houdt u van ieder individueel kind gegevens bij in een file/map?*

ja                      nee

6. *Welke gegevens zijn terug te vinden in deze file/map?*

- de naam van het kind
- geboortedatum van het kind
- het woonadres van het kind
- de telefoonnummers van de ouders / verzorgers van het kind
- gegevens over ziektes, allergieën en vaccinaties van het kind
- gegevens over de persoonlijke ontwikkeling van het kind
- anders, namelijk .....

7. *Wordt de ontwikkeling van de kinderen op regelmatige basis geobserveerd?*

ja                      nee

8. *Wordt bij deze observatie gebruik gemaakt van een observatielijst?*

ja                      nee

9. *Hoe vaak wordt de ontwikkeling van de kinderen geobserveerd?*

- de kinderen worden niet geobserveerd
- ..... maal per jaar
- anders, namelijk .....

10. *Wat wordt er gedaan met de bevindingen uit de observaties?*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

## C. PERSONEEL

1. Heeft het centrum een file met personeelsgegevens?

ja                      nee

2. Hoe ziet de opleidings- en ervaringsachtergrond van de directrice eruit?

a. leeftijd directrice: .....

b. opleidingsachtergrond: LBO-niveau, namelijk.....

MBO-niveau, namelijk.....

HBO-niveau, namelijk.....

WO-niveau, namelijk.....

anders, namelijk.....

c. aantal jaar ervaring als directrice: .....

d. aantal jaar ervaring binnen de kinderopvang: .....

3. Hoeveel vaste groepsleidsters heeft het kindercentrum in dienst?

a. aantal vaste groepsleidsters: .....

b. gemiddeld aantal uren werkzaam per week: .....

c. gemiddeld aantal jaar werkervaring: .....

d. gemiddelde leeftijd: .....

4. Hoeveel invalkrachten heeft het kindercentrum ter beschikking?

a. aantal invalkrachten: .....

b. gemiddeld aantal uren werkzaam per week: .....

c. gemiddeld aantal jaar werkervaring: .....

d. gemiddelde leeftijd: .....

5. Hoeveel stagiaires zijn er gemiddeld per jaar werkzaam op het kindercentrum?

a. aantal stagiaires: .....

b. gemiddeld aantal uren werkzaam per week: .....

c. gemiddelde leeftijd: .....

d. afkomstig van welke opleiding: .....

6. Hoeveel vrijwilligers zijn er gemiddeld per jaar werkzaam op het kindercentrum?

a. aantal vrijwilligers: .....

b. gemiddeld aantal uren werkzaam per week: .....

c. gemiddelde leeftijd: .....

7. Zijn er door de directrice het afgelopen jaar nascholingscursussen gevolgd? Welke?

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

8. *Zijn er door de groepsleidsters het afgelopen jaar nascholingscursussen gevolgd?  
Welke?*

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

9. *Is er binnen uw kindercentrum behoefte aan bepaalde cursussen en/of workshops?  
Zo ja, welke?*

- kennis m.b.t. ontwikkeling kinderen
- observatietechnieken
- hoe met curriculum en programma's te werken
- veiligheid
- hygiëne
- voeding
- hoe omgaan met kindermishandeling / sexueel misbruik
- management
- weet niet
- anders, namelijk .....

10. *Vindt er binnen uw kindercentrum regelmatig teamoverleg met de medewerkers  
plaats?*

- ja, .....keer per week / maand / jaar
- nee

11. *Is er een personeelsreglement vastgesteld?*

- ja
- nee

12. *Heeft het kindercentrum een WA-verzekeringen afgesloten voor het personeel?*

- ja
- nee

13. *Zijn de personeelsleden verzekerd voor ziektekosten?*

- ja
- nee

## D. Veiligheid accommodatie

- |  |    |     |
|--|----|-----|
| 1. Zijn er bij het kindercentrum regels en/of procedures vastgesteld hoe om te gaan met noodsituaties/ongelukken?  | ja | nee |
| 2. Zijn deze regels/procedures schriftelijk vastgelegd en bekend bij alle personeelsleden?   | ja | nee |
| 3. Is er een lijst met telefoonnummers voor noodgevallen?  | ja | nee |
| 4. Is er een goed gevulde E.H.B.O. kist met:   |    |     |
| - hansaplast pleisters (verschillende maten)   | ja | nee |
| - doos wondgaasjes (tenminste 12 van 4x4)  | ja | nee |
| - 1 mitella of doek met veiligheidsspelden   | ja | nee |
| - 1 rol verbandpleister  | ja | nee |
| - 1 flesje desinfecteermiddel  | ja | nee |
| - schaar   | ja | nee |
| - pak witte katoen / watten  | ja | nee |
| - plastic handschoenen   | ja | nee |
| 5. Is er een brandblusapparaat aanwezig?   | ja | nee |
| 6. Wordt het brandblusapparaat regelmatig gekeurd?   | ja | nee |
| 7. Zijn er regels t.a.v. zieke kinderen?   | ja | nee |
| 8. Zijn er vaste afspraken over hoe wordt omgegaan met verdenkingen van sexueel misbruik en/of kindermishandeling?   | ja | nee |
| 9. Wat voor soort acties onderneemt u, of zou u ondernemen, wanneer u bij een kind dat uw centrum bezoekt sexueel misbruik of kindermishandeling vermoedt? |    |     |
| het intern bespreken   |    |     |
| er met de ouders / verzorgers over praten  |    |     |
| melden bij de Kinderbescherming  |    |     |
| melden bij de Voogdijraad  |    |     |
| melden bij de Kinder- en Zedenpolitie  |    |     |
| weet niet  |    |     |
| anders, namelijk .....   |    |     |

<i>10. Is de ligging van het kindercentrum veilig?</i>		
- gelegen aan een drukke weg	ja	nee
- in de directe omgeving van benzine/olie opslag	ja	nee
- in de directe nabijheid van bedrijven	ja	nee
<i>11. Is het gebouw goed bereikbaar voor</i>		
- ambulance	ja	nee
- politie	ja	nee
- brandweer	ja	nee
<i>12. Is de ligging verkeersveilig?</i>		
- veilig voor halen en brengen	ja	nee
- veilig omdat kinderen niet ongemerkt naar buiten kunnen	ja	nee
<i>13. Zit de buitendeur op slot?</i>		
	ja	nee
<i>14. Is er zicht op de buitendeur?</i>		
	ja	nee
<i>15. Is er een goed sluitend hek?</i>		
	ja	nee
<i>16. Is er toezicht mogelijk op de sanitaire ruimtes van de kinderen?</i>		
	ja	nee
<i>17. Worden schoonmaakmiddelen en toiletpullen veilig bewaard?</i>		
	ja	nee
<i>18. Zijn de stopcontacten in de ruimten voor jonge kinderen (&lt;4 jaar)</i>		
- voorzien van kinderbeveiliging ?	ja	nee
- aangesloten op een aardlekschakelaar?	ja	nee
- zijn de snoeren buiten bereik van kinderen?	ja	nee



## E. DIENSTVERLENING

1. *Heeft het centrum een collectieve W.A. verzekering, ook voor uitstapjes?* ja nee
2. *Heeft het centrum een rooster van vrije dagen en vakanties?* ja nee
3. *Is er een reglement voor de ouders?* ja nee
4. *Worden de ouders/verzorgers op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen van het kind?* ja nee
5. *Hoe vindt het contact met de ouders plaats?*
  - tijdens de intake sessie
  - bij het halen en brengen van de kinderen
  - door middel van brieven
  - ouders worden betrokken bij activiteiten
  - er worden (individuele) gesprekken met de ouders gepland
  - er worden (groeps) ouderbijeenkomsten georganiseerd
  - er wordt telefonisch contact met de ouders onderhouden
  - anders, namelijk .....
6. *Over welke onderwerpen worden ouders geïnformeerd?*
  - plaatsing van kinderen
  - dag/week/maand/jaar planning
  - reglement kindercentrum
  - procedures ten aanzien van noodgevallen
  - participatie aan bepaalde activiteiten
  - beleids-/ ontwikkelingsplan van het kindercentrum
  - openings- en sluitingstijden
  - anders, namelijk .....
7. *Hebben ouders zeggenschap in het functioneren van het kindercentrum?* ja nee

- |  |                    |
|--|--------------------|
| <p>8. <i>Is er een oudercommissie operationeel?</i></p> <p><i>Zo ja, wat zijn de taken van de oudercommissie?</i></p> <p>opstellen en vaststellen van beleid / regels</p> <p>het gebouw onderhouden</p> <p>activiteiten / uitstapjes organiseren</p> <p>fondsenwerving</p> <p>anders, namelijk .....</p> | <p>ja      nee</p> |
| <p>9. <i>Is er een klachtencommissie voor ouders operationeel?</i></p>   | <p>ja      nee</p> |
| <p>10. <i>Zijn er procedures vastgesteld voor ouders die een klacht willen indienen?</i></p>   | <p>ja      nee</p> |

## F. VOEDING

1. *Wordt er eten verstrekt op het kindercentrum?* ja nee

2. *Wat voor soort eten wordt verstrekt?*

- brood ja nee
- warme maaltijd ja nee
- fruit ja nee
- anders, nl.....

3. *Wie bepaalt het menu / wie stelt de maaltijden samen?*

- een diëtiste ja nee
- de directrice ja nee
- een of meerdere groepsleidsters ja nee
- anders, nl.....

4. *Wie bereidt de maaltijden?*

- een kok ja nee
- een of meerdere groepsleidsters ja nee
- anders, nl.....

5. *Is er sprake van een vast menu of wisselt het regelmatig?*

- vast menu
- wekelijks wisselend menu
- maandelijks wisselend menu
- anders, namelijk .....

6. *Hoe ziet een gemiddelde maaltijd / menu er uit?*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. *Waar worden voedingsmiddelen bewaard?*

- aparte kast (niet bij de schoonmaakmiddelen) ja nee
- koelkast ja nee
- anders, nl.....

## G. PEDAGOGISCH BELEID

1. *Wat is het pedagogisch uitgangspunt van uw kindercentrum, volgens welke methodiek werkt uw kindercentrum?*

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

2. *Beschikt uw centrum over een werk of ontwikkelingsplan?* ja nee

3. *Is er een week, maand of jaarprogramma?*

- weekprogramma
- maandprogramma
- jaarprogramma
- anders, namelijk .....

4. *Wie maakt het programma?*

- de directrice
- de directrice in overleg met de leidsters
- de directrice in overleg met de ouders
- de directrice in overleg met het bestuur van het kindercentrum
- het programma is overgenomen van een andere organisatie, namelijk.....
- anders, namelijk .....

5. *Welke activiteiten staan op het programma?*

- verhaaltjes vertellen
- boekjes (voor)lezen
- versjes
- televisie / video / dvd kijken
- puzzels
- domino
- blokken
- poppenhoek
- auto's
- bewegingsspel
- water / zand

tekenen  
 schilderen  
 klei  
 drama  
 muziek / zang  
 anders, namelijk .....

6. *Zijn er programma's voor de verschillende leeftijdsgroepen?* ja nee

7. *Waarin zitten de verschillen?*

in de tijd die een activiteit duurt  
 in het soort activiteiten dat wordt aangeboden  
 in de benadering van de kinderen  
 in het materiaal dat wordt gebruikt  
 anders, namelijk .....

8. *Worden er uitstapjes / excursies georganiseerd* ja nee

9. *Zijn er naschoolse opvangactiviteiten voor kinderen van 4 jaar en ouder die het funderend onderwijs bezoeken?* ja nee

10. *Is er een aparte ruimte voor deze groep?* ja nee

11. *Is er een apart programma voor deze groep?* ja nee

12. *Is er apart materiaal voor deze groep?* ja nee

13. *Welk speelgoed is er voor **binnen** aanwezig?*

**0 – 1½ jaar** mobiel  
 rammelaar  
 constructiemateriaal  
 pop  
 knuffels  
 babygym  
 muziekinstrumenten  
 loopwagentje  
 anders, namelijk

.....

**1½ - 3 jaar**            constructiemateriaal  
                             muziekinstrumenten  
                             auto's  
                             boeken  
                             poppen / knuffels  
                             eenvoudige puzzels  
                             tekenen / vingerverf  
                             anders, namelijk

---

**3 - 4 jaar**            verkleedkieren  
                             poppenhoek (met servies, poppen, bedje, etc.)  
                             constructie / bouwmateriaal  
                             auto's  
                             papier en potlood  
                             klei  
                             poppen / knuffels  
                             boeken  
                             puzzels  
                             domino  
                             anders, namelijk

---

**14. In welke staat is het speelgoed?**

heel goed  
goed  
redelijk  
matig  
slecht

**15. Welk speelgoed is er voor *buiten* aanwezig?**

glijbaan  
klimrek  
wip  
speelhuisje  
verhard gedeelte voor spel  
zandbak  
waterbak / waterbadje  
ballen  
anders, namelijk .....

16. Welke van de volgende vaardigheden /activiteiten worden met 3-jarige kinderen ondernomen?

delen

werken met klei

binnen de lijnen kleuren

letters schrijven

stil zitten

vingerverven

kleuren onderscheiden

voorlezen

verhaaltjes vertellen

anders, namelijk .....

## H. FINANCIËN

1. Welke bronnen van inkomsten heeft uw kindercentrum?

- overheidssubsidie
- projectsubsidie
- fundraisings zoals bijvoorbeeld carwash, etc.
- ouderlijke bijdragen
- anders, namelijk .....

2. Hoeveel subsidie ontvangt u per jaar van de overheid?

Naf. .... per jaar

3. Hoeveel projectsubsidies ontvangt u gemiddeld per jaar?

Naf. .... per jaar

4. Hoeveel ontvangt u gemiddeld per jaar uit fundraisingsactiviteiten?

Naf. .... per jaar

5. Hoe hoog is de ouderlijke bijdrage per kind?

	kind	baby
per maand per kind zonder eten, halve dag		
per maand per kind met eten, halve dag		
per maand per kind zonder eten, hele dag		
per maand per kind met eten, hele dag		

6. Is de hoogte van het inkomen van de ouders bij het kindercentrum bekend? ja    nee

7. Hanteert u speciale prijzen voor ouders met een laag inkomen? ja    nee  
 Zo ja, hoe wordt deze speciale prijs berekend?

.....

.....

.....

.....

.....



8. *Hanteert u speciale prijzen voor ouders met meer dan 1 kind in het centrum?* ja nee

*Zo ja, hoe wordt deze speciale prijs berekend?*

.....  
.....  
.....  
.....  
.....

# I. SLOTVRAGEN

1. Welke hulp kan uw kindercentrum goed gebruiken?

persoonlijke begeleiding

groepsbegeleiding

cursussen voor leidsters

informatie / nieuwsbrieven

spelmogelijkheden voor kinderen

pedagogische begeleiding

anders, namelijk .....

.....  
.....  
.....  
.....  
.....